

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

Кафедра української мови і літератури

**ДАВНЯ
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА**

методичні рекомендації для студентів

СУМИ 2024

УДК 821.161.2.09'01

Рекомендовано до друку згідно рішення вченої ради Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(протокол № 7 від 26 лютого 2024р.)

Автор: Кириленко Надія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Рецензенти:

Герман В.В., кандидат філологічних наук, доцент;
Рудь О.М., кандидат філологічних наук, доцент

Давня українська література: методичні рекомендації / за ред.
Н. Кириленко. – Суми, 2024. 70 с.

У методичних рекомендаціях представлено курс із давньої української літератури та літератури (11–18 століть), що призначений для студентів 1 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) СумДПУ імені А.С. Макаренка.

Пропонується структура та інформаційний зміст навчального курсу, зокрема лекцій, практичних занять та самостійної роботи, критерії оцінювання студентів, подаються список основної та додаткової літератури, питання підсумкового контролю.

Книга адресована викладачам, студентам-філологам, учителям загальноосвітніх шкіл, усім, хто цікавиться історією української літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації створено відповідно до курсу «Українська література», який призначено для студентів-філологів 1 курсу спеціальності Середня освіта (Українська мова і література) ОР бакалавр.

Мета курсу – ознайомити студентів із історичними та культурними особливостями становлення, основними тенденціями та закономірностями розвитку українського літературного процесу XI – XVIII століть.

Завдання:

- розглянути специфіку української давньої літератури;
- з'ясувати етапи її розвитку;
- простежити вплив української літератури на духовний розвиток суспільства впродовж століть;
- проаналізувати найвагоміші літературні твори;
- навчити студентів критично сприймати наукові публікації тенденційного характеру;
- сформувати самостійний погляд на художні явища;
- виробляти у студентів власні погляди на художні явища;
- забезпечити оволодіння студентами необхідною термінологією;
- простежити використання кращих здобутків давньої літератури у творчості письменників XIX – XXI століть.

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Кафедра української мови і літератури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету іноземної
та слов'янської філології

«__» _____р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА
(ДАВНЯ ТА 18 СТОЛІТТЯ)**

Галузь знань – 01 Освіта

Спеціальність – 014 Середня освіта (Українська мова і література)

**Освітньо-професійні програми – Середня освіта
(Українська мова і література), (Українська мова і література. Англійська
мова), (Українська мова і література. Зарубіжна література)**

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання – українська

Погоджено науково-
методичною
комісією факультету іноземної
та слов'янської філології
«__» _____р.
Голова

Суми – 2024

Розробник: **Кириленко Надія Іванівна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол № від «___»_____р.

Завідувач кафедри

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Бакалавр	Обов'язкова/ вибіркова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
Загальна кількість годин – 180		1-й	
	Лекції		
	22 год.	4 год.	
	Практичні, семінарські		
	26 год.	6 год.	
	Лабораторні		
	год.	год.	
	Самостійна робота		
	132 год.	170 год.	
	Консультації:		
год.	год.		
		Вид контролю: залік/ іспит	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів із історичними та культурними особливостями становлення, основними тенденціями та закономірностями розвитку українського літературного процесу XI – XVIII століть.

Завдання:

- розкрити особливості давньої літератури;
- простежити етапи її розвитку;
- визначити вплив української літератури на духовний розвиток суспільства впродовж століть;
- проаналізувати найвагоміші літературні твори;
- навчити студентів критично сприймати наукові публікації тенденційного характеру;
- сформувати самостійний погляд на художні явища;
- виробляти у студентів власні погляди на художні явища;
- забезпечити оволодіння студентами необхідною термінологією;
- простежити використання кращих здобутків давньої літератури у творчості письменників XIX – XX ст.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

з н а т и:

- основні тенденції становлення і розвитку давньої української літератури;
- етапи її розвитку;
- творчий шлях письменників, їх внесок у розвиток української літератури;
- творчість найбільш відомих письменників означеного періоду та жанрову своєрідність їх творів;
- напам'ять кращі зразки літератури.

у м і т и:

- орієнтуватися в історико-літературному процесі;
- володіти навичками аналізу художніх творів, визначати їх місце в літературному контексті.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Фольклор, історія та культура України, вступ до літературознавства.

3. Результати навчання за дисципліною

<p style="text-align: center;">Знання</p>	<p style="text-align: center;"> ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 5 ПРЗ 6 ПРЗ 8 </p>	<p>ПРЗ 2. Знає та розуміє особливості навчання різнорідних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.</p> <p>ПРЗ 3. Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання української мови та літератури в загальноосвітніх навчальних закладах.</p> <p>ПРЗ 5. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови та літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, розуміє закономірності й досвід матеріального і духовного життя нації.</p> <p>ПРЗ 6. Знає теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури для виконання освітньої програми в загальноосвітніх навчальних закладах.</p> <p>ПРЗ 8. Знає провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p>
--	---	--

<p style="text-align: center;">Уміння</p>	<p>ПРУ 2. ПРУ 3. ПРУ 4 ПРУ 5. ПРУ 6 ПРУ 7 ПРУ 8 ПРУ 10 ПРУ 11</p>	<p>ПРУ 2. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, міжнародний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРУ 3. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.</p> <p>ПРУ 4. Добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.</p> <p>ПРУ 5. Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.</p> <p>ПРУ 6. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови та літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії; має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p> <p>ПРУ 7. Здатний застосовувати профільні знання в розробці уроків, проектувати зміст уроків, пізнавальну діяльність закладів освіти, реалізацію міжпредметних зв'язків; діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проектування цілісного навчально-виховного процесу.</p> <p>ПРУ 8. Пояснює особливості розвитку української мови та літератури,</p>
--	--	---

		<p>специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, порівнює мовні й літературні факти, явища, узагальнює, визначає їхні подібності й відмінності, фахово оперує українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 10. Застосовує різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.</p> <p>ПРУ 11. Розрізняє епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства; використовує гуманістичний потенціал української мови і літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.</p>
<p>Комунікація:</p>	<p>ПРК 2. ПРК 3.</p>	<p>ПРК 2. Здатний використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіє методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПРК 3. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість за всі навчальної діяльності	балів види	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100		(А) отримують студенти, які були активними на всіх заняттях, засвідчують високий рівень осмислення вивченого, виявляють вміння логічно, аргументовано аналізувати, узагальнювати, давати критичну оцінку художньому матеріалові, подають чіткі визначення термінів, виявляють творчі здібності в опрацюванні певних питань, чітко простежують історію літературного явища, вміють кваліфіковано вести дискусію. Відповіді не містять фактичних і мовленнєвих помилок.
82 - 89		(В) отримують студенти, які відповідали на всіх заняттях, добре володіють навчальним матеріалом, виявляють вміння аналізувати, узагальнювати, знають визначення термінів, більшість теоретичних положень підтверджують прикладами; є спроби виконати проблемні завдання; спостерігається вміння коментувати літературні явища; відповіді не містять фактичних помилок, наявні окремі мовленнєві огріхи.
74 - 81		(С) мають студенти, які відповідали на кожному занятті, уміють не лише відтворити зміст лекції, але й переказують самостійно опрацьований матеріал за кількома джерелами, відповідають на питання, знають визначення термінів, але відповіді не завжди конкретизовані прикладами, трапляються фактичні і мовленнєві помилки.
64 - 73		(Д) набирають ті студенти, які постійно працювали на заняттях, можуть відтворити матеріал лекції, при відповідях користуються самостійно укладеним конспектом; намагаються подати визначення термінів, але не завжди можуть навести приклади; не готові виконувати проблемні завдання; відповіді містять фактичні і мовленнєві помилки. Студенти здійснюють мислительну діяльність під керівництвом керівника.
60 - 63		(Е) отримують студенти, які відтворюють матеріал лекції, переказують самостійно опрацьований матеріал. Студенти відповідають на питання, але у відповідях не точно подані визначення термінів, відповіді не конкретизовані прикладами, застосовують набуті знання лише у стандартних ситуаціях, наявні спрощені висловлювання; розумові операції фрагментарні або

	елементарні.
35-59	(FX) – не зараховано (з правом перескладання) мають студенти, які відтворюють половину матеріалу лекції чи самостійно опрацьованого матеріалу. Відповіді характеризуються низьким рівнем усвідомлення, завчені напам'ять матеріали не можуть чітко пояснити, відсутні приклади; відповіді містять фактичні неточності і мовленнєві помилки.
1 - 34	(F) – не зараховано (без права перескладання) отримують студенти, які епізодично відтворюють теоретичний матеріал на рівні уривчастого переказування конспекту лекції; порушена послідовність відповідей, студенти не завжди розуміють суть питання, не можуть застосувати набутий знання в елементарних стандартних ситуаціях, час використовують недоречно чужі думки; відповіді містять грубі фактичні помилки.

Розподіл балів

Поточний контроль												Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума	
РОЗДІЛ 1						РОЗДІЛ 2										
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 1.6	Т 1.7	Т 1.8	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	52	75	25	100
1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5				
Поточний контроль												23				
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4					
Контроль самостійної роботи												23				
2	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2					2

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного

		складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

екзамен, тести, проекти, реферати, есе, контрольна робота, виступи на конференціях, семінарах, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.

Тема 1.1. Поняття про давню українську літературу. Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури.

Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі.

Тема 1.3. Оригінальна література Київської Русі. Літописання.

Тема 1.4. Ораторсько-проповідницька проза XI–XII ст. Ознаки монументального стилю. Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя.

Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури.

Тема 1.6. Українська література зрілого Середньовіччя. Ознаки орнаментального стилю. Література з XIV до I половини XVI століття. Тематично-жанрові особливості. Епоха Ренесансу в Україні. «Києво-Печерський патерик».

Тема 1.7. Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.

Тема 1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження та її специфіка. Полемічна література.

Розділ 2. Українська література епохи Бароко.

Тема 2.1. Українське літературне бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку.

Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття та її своєрідність.

Тема 2.3. Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України.

Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Літературна творчість Івана Некрашевича.

Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття. Творчість Григорія Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.

Тема 1.1. Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури. Загальнокультурні виміри становлення та розвитку давньої української літератури. Методологія вивчення і проблема періодизації (І. Франко, М. Грушевський, С. Єфремов, М. Гнатюк, Б. Лепкий, Д. Чижевський). Теорія «старорущини» П. Куліша. Наукова рецепція давньої літературної спадщини І. Франка. Позиція М. Грушевського щодо місця літературних пам'яток доби Київської Русі у східнослов'янській культурі. Інтерес до художньої спадщини давньої України в українській медієвістиці XX ст.

Поняття «давня українська література». Предмет і завдання курсу.

Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі: синтез історичного та художнього. Своєрідні риси. Жанрова своєрідність. Світоглядні та естетичні засади книжності Раннього Середньовіччя. Церковно-ораторська та агіографічна література. Апокрифічна література. Історичні хроніки та природнича література. Біблія як літературний феномен.

«Літопис Аскольда» – реконструйована рукописна пам'ятка IX ст. «Велесова книга» – художня історія народу.

Тема 1.3. Оригінальна література Київської Русі. Літописання. «Повість минулих літ», Київський літопис.

Тема 1.4. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. «Слово про Закон і Благодать Іларіона». Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя. «Повчання Володимира Мономаха».

Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури. Відкриття. Історична основа, зміст, ідея твору. Автор та образи. Жанр, стиль, народність твору. Художні переклади і переробки «Слова...».

Тема 1.6. Українська література XII – середини XIII ст. Ознаки орнаментального стилю. Ораторсько-проповідницька проза. Творчість Кирила Туровського. «Моління» Данила Заточника. «Києво-Печерський патерик» – видатна пам'ятка національної агіографії.

Тема 1.7. Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба. «Галицько-Волинський літопис». «Слово про погибель Руської землі».

Тема 1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя (литовсько-руська доба з XIV до I половини XVI століття). «Литовсько-руський літопис» XV ст. Нові редакції «Києво-Печерського патерика». Епоха Ренесансу в Україні. Творчість українських латиномовних письменників-гуманістів (Ю. Дрогобича, С. Кленовича. С. Оріховського).

Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження та її специфіка. Початок українського книгодрукування. «Острозька Біблія» 1581 року та її культурно-освітнє значення.

Полемічна література. Періоди. Літературна творчість українських письменників-полемістів (Герасим Смотрицький, Христофор Філарет, Клирик Острозький, Мелетій Смотрицький, З. Копистенський).

«Пересторога» – визначний твір полемічної літератури. Іван Вишенський. Світогляд письменника і його суперечливість. І. Вишенський – майстер полеміки та агітації. Традиції письменника в українській літературі. Дослідження його творчості І.Я. Франком.

Розділ 2. Українська література епохи Бароко.

Тема 2.1. Українське літературне бароко. Бароко як літературний напрям, художній стиль і культурна епоха. Особливості українського Бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку. Становлення барокової поезії на західноукраїнських землях. Еволюція бароко в Україні. «Вірші на жалосний погреб ... Петра Конашевича-Сагайдачного» Касіяна Саковича. Поетична творчість Тарасія Земки. Розвиток літературно-теоретичної думки. Поезія Києво-Могилянського Атенею.

Літературна творчість Іоанна Величковського. «Куштевні» або фігурні вірші. (Збірки «Млеко» та «Зегар з полузегарком»). Літературна та історико-побутова цінність віршів Климентія Зіновієва. Поетичний світ Лазаря Барановича. Соціальна поезія Д. Братковського. Антологія української духовної поезії «Богогласник» у період національного занепаду. Лірична та бурлескно-травестійна поезія XVII – XVIII ст.

Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття, етапи розвитку та її своєрідність. Діяльність колегіумів і розвиток теорії і практики шкільної драми. Жанри драми XVII-XVIII ст. в Україні. Інтермедія і вертепна драма: тематика, образи, художні особливості. Діяльність Феофана Прокоповича. Трагедокомедія «Володимир». Драма «Милость Божія». Інтермедії до драм Я. Гаватовича, М. Довгалевського («Коміческое действие», «Властотворний образ»), Г. Кониського «Воскресеніє мертвих». «Трагедія руська» – українська інтермедія початку XVII ст. Своєрідність художньої творчості «мандрівних дяків». Їх пародії і травестії.

Тема 2.3. Прозова література періоду Бароко. Творчість письменників-проповідників XVII – XVIII ст. Паломницька література. «Мандри» В. Григоровича-Барського. Житійна література. Збірник «Четві-Мінеї» Дмитра Туптала.

«Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України. Українська ідея в літописах та її втілення (висвітлення подій Чорної ради в літописі Самовидця; трагедія українського козацтва в битві під Берестечком в літописі Г. Граб'янки; тернисті шляхи України в літописі Самійла Величка; ідея автономізму в «Історії русів»).

Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Причини виникнення. Фольклорні та апокрифічні мотиви у творах. Сатиричні твори соціально-політичного характеру: «Сатира 1764 р. К.Р.», «Плач київських монахів», «Доказательства Хама Данилея Кукси потомственні». Зв'язок із дійсністю, майстерність сатири. Літературна творчість Івана Некрашевича.

Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття.

Місце Г. Сковороди в історії української духовності і культури. Г. Сковорода – учений, філософ, викладач, поет, байкар. Філософське вчення мислителя. Використання біблійних мотивів та образів. Новаторство Г. Сковороди. Творчість Г. Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.

Вивчення давньої літератури в школі.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	ср		лек	пр	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Українська література епохи Середньовіччя та Ренесансу.										
Тема 1.1. Поняття про давню українську літературу.		2	2		10		2			13

Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури.									
Тема 1.2. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі. Специфіка розвитку. Перекладна література Київської Русі.		2	2		11				13
Тема 1.3. Оригінальна література Київської Русі. Літописання.		2	2		10			2	13
Тема 1.4. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. Житійна література Київської Русі. Паломницька проза. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя.		2	2		10				13
Тема 1.5. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної		2	2		10			2	13

літератури.									
Тема 1.6. Українська література зрілого Середньовіччя. Ознаки орнаментального стилю. Література з XIV до I половини XVI століття. Тематично- жанрові особливості. Епоха Ренесансу в Україні. «Києво- Печерський патерик»			2		10				13
Тема 1.7. Література пізнього Середньовіччя: галицько- волинська доба.		2	2		10				13
Тема 1.8. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно- національного відродження та її специфіка. Полемічна література.		2	2		10				14
Разом за розділ 1		14	16		81		2	4	105
Розділ 2. Українська література епохи Бароко.									
Тема 2.1. Українське		2	2		11				13

літературне бароко. Нова жанрова система української барокової літератури. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку.									
Тема 2.2. Шкільна драма в II половині XVII століття та її своєрідність.	2	2		10					13
Тема 2.3. Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України.	2	2		10					13
Тема 2.4. Українська сатира XVIII століття. Літературна творчість Івана Некрашевича.		2		10					13
Тема 2.5. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття. Творчість Григорія Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.	2	2		10			2		13
Разом за розділ 2	8	10		51		2	2		65
Усього годин	22	26		132		4	6		170

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма

1	Зародження та основні етапи розвитку давньої української літератури. Перекладна література Київської Русі.	2	
2	Біблія як літературний феномен.	2	
3	Оригінальна література Київської Русі. Літописання. «Повість минулих літ», Київський літопис.	2	2
4	Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. «Слово про Закон і Благодать Іларіона». Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя. «Повчання Володимира Мономаха».	2	
5	«Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури	2	2
6	Українська література XII – середини XIII ст.	2	
7	Українська література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження. Полемічна література.	2	
8	Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.	2	
9	Поезія українського бароко: тематично-жанрові особливості та етапи розвитку	2	
10	Шкільна драма в II половині XVII – XVIII століть, етапи розвитку та її своєрідність.	2	
11	Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи».	2	
12	Українська сатира XVIII століття.	2	
13	Творчість Г. Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.	2	2
Усього		26	6

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна
технічні засоби навчання, друковані та інтернет-джерела інформації.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція, бесіда, самостійна робота, доповіді на конференціях та семінарах, мультимедійні проекти.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Усне опитування, презентації, тести, консультації, доповіді на конференціях, семінарах, іспит.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичне заняття № 1 (2 год)

Тема. Місце давньої літератури в українському історико-культурному процесі. Перекладна література Київської Русі.

Теоретичні питання:

1. Академічна доброчесність під час вивчення курсу.

Поняття про давню літературу. Зародження та періодизація давнього письменства (І. Франком, М. Грушевським, С. Єфремовим, М. Гнатюком, Б. Лепким, Д. Чижевським.).

2. Історія вивчення давньої літератури. Теорія «старорущини» П. Куліша. Наукова рецепція давньої літературної спадщини І. Франка. Позиція М. Грушевського щодо місця літературних пам'яток доби Київської Русі у східнослов'янській культурі. Інтерес до художньої спадщини давньої України в українській медієвістиці ХХ ст.

3. Середньовіччя як культурно-історична епоха. Література Київської Русі: синтез історичного та художнього. Причини появи перекладної літератури. Роль візантійської культури. Джерела та своєрідність. Її основні жанри (оригінальна й світська література).

4. «Літопис Аскольда» – реконструйована рукописна пам'ятка ІХ ст.

5. «Велесова книга» – художня історія народу. Вивчення в школі.

6. Значення перекладної літератури. Розвиток символічно-алегоричного стилю.

7. Вивчення перекладної літератури в ЗЗСО.

Практичне завдання

1. Проаналізуйте періодизацію давньої словесності (за М. Максимовичем).

2. Як ви ставитеся до суперечливих поглядів П. Куліша про давню українську літературу? (статті «Про відношення малоросійської словесності до загальноруської (Епілог до «Чорної ради», «Григорій Квітка (Основ'яненко) і його повісті»), «Переднє слові до громади (погляд на українську словесність)).
3. Прокоментуйте слова П. Куліша з «Нарису Історії словесності русько-української» (1869): *«Всі ті писання, що втерблено проміж народ за князів-варягів, нехтували його рідну мову, його предківські звичаї й життя його громадське (...) Чуже було в князьких апостолів слово; чужим воно зосталося народові українському й досі. По тих церковних школах, бурсах і академіях, де загодовувано дітвору мертвою церковнослов'янською мовою, а від живої мови одучувано, не появила поезія ні єдиного животворного слова».*
4. Визначте наслідки запровадження християнства на Русі в літературній сфері.

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. Передумови виникнення писемної літератури. Християнство та його вплив на книжну літературу. Найвідоміші скрипторії на території Київської Русі. Діяльність болгарських просвітників Кирила та Мефодія.
2. Найдавніші пам'ятки східних слов'ян. Героїчний епос. Злиття міфологічної та офіційно-героїчної (пісні-слави). Міфологічний та легендарний пласти. Симбіоз билин і духовної пісні. Билини про Іллю Муромця, подвиги князя Володимира, Добриню Микитича і Альошу Поповича. Синкретизм мистецтва Київської Русі.
3. Світська література. Специфіка історіографічних творів. (Переклад світової історії Іоанна Малали. Хроніки Георгія Амартола, Георгія Синкела, Симеона Логофета. «Історія Іудейської війни» Йосипа Флавія. Белетристика. Повість «Александрія». Повість про Акира Премудрого. «Повість про Варлаама та Йоасафа», «Повість про Троянську війну», «Девгенієві діяння»).

4. Своєрідність науково-природничої літератури. «Християнська топографія» Козьми Індикоплава. «Шестоднев» («Бесіди на Шестоднев» Іоанна Екзарха). Християнська мораль у книзі «Фізіолог». Спорідненість із байками.

Практичне завдання

1. Назвіть головні чинники зародження українського письменства середньовічної літератури візантійського типу. Що ви знаєте про «трансплантацію» візантійсько-болгарсько Книжності.
2. Проаналізуйте хронографи, повісті про Троянську війну, Александра Македонського («Александрія»).
3. Випишіть мудрі висловлювання Акира з «Повісті про Акира Премудрого».
4. Простежте специфіку природничо-наукових творів («Шестоднев Іоанна Екзарха», «Фізіолог», «Християнська топографія»).
5. Опрацюйте статтю «Як читати старослов'янські і давньоукраїнські тексти» / Білоус П.В., Білоус О.П. Українська література XI-XVIII ст. : навчальний посібник для самостійної роботи студента. Київ:Видавничий центр «Академія». 2010.
5. Які проблеми порушують сучасні українські дослідники давньої літератури?

Література

1. Білоус П. Про естетичне значення давньої літератури. *Українська мова та література*. 2000. Ч. 25. С. 1–2.
2. Білоус П. Зародження української літератури / П. Білоус. Житомир, 2001. 95 с.
3. Білоус П. Літописний час у киеворуській літературній традиції. *Науковий вісник Миколаївського університету. Філологічні науки*. Миколаїв, 2008. Вип. 17.
4. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2009.
5. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи студента / П. Білоус, О. Білоус. К.: ВЦ «Академія», 2010.
6. Давня українська література: Хрестоматія / Упоряд. М. Сулима. К.: Освіта, 2006.

7. Захарченко В. Велесова книга. *Шкільна бібліотека*. 2008. № 11.
8. Золоте слово. Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX-XV століть: у 2-х кн. К. : Аконіт, 2002. Кн. 1.
9. Ключек Г. Світ «Велесової книги». К.: АІС, 2001.
10. Лозко Г. Етносоціальне та культурне значення Велесової книги [URL:http://svarga.in.ua/index.php/component/content/article/253-etkrzv.htm](http://svarga.in.ua/index.php/component/content/article/253-etkrzv.htm)
11. Мишанич О. Проблеми вивчення давньої та класичної української літератури. *Слово і Час*. 2002. № 2. С. 13–23.
12. Савченко В. Велесова книга. Енциклопедія сучасної України : у 30 т / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. К., 2003–2019.
13. Слабошпицький М. З голосу нашої Клію: (Події і люди української історії). К. : Фірма «Довіра», 1993. 255 с.
14. Сліпушко О. Софія київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X–XIII ст.). К., 2002. С. 37–102.
15. Тимошик М. З історії української книги дохристиянської доби. *Пам'ять століть*. 2002. № 4. С. 102–116.
16. Федоренко О. Велесова книга – літопис античної України. *Рідна школа*. 2004. № 1.
17. Франко І. Початки південноруської літератури (IX–XI ст.) // І. Франко. Збір. творів: у 50 т. Т. 40. С. 64–81.
18. Шевченко-Савчинська Л., Балашов К. Давня література з полону стереотипів. К. : «Медієвіст», 2012. URL: <http://books.google.com.ua/books/about/>
19. Шевчук В. Загадкова «Велесова книга». *Хроніка-2000*. 1994. № 3–4. С. 61–71.
20. Яценко Б. Подорож у закриті тисячоліття. URL: <https://web.archive.org/web/20060719195117/http://www.oratania.com.ua/literatura.php>

Практичне заняття № 2 (2 год)

Тема. Релігійно-християнська література. Біблія як літературний феномен.

Теоретичні питання:

1. Релігійно-християнська література.
2. Найдавніші списки євангельських текстів.
3. Біблія як літературний твір:
 - а) історія написання;
 - б) тематичні групи біблійних книг;

- в) Євангелія як основна частина Нового Завіту; головні коди Священної Книги;
- д) найдавніші переклади Біблії, які збереглися до нашого часу. Особливості вивчення в школі.
4. Збірники релігійних текстів Іоанна Златоуста («Златоструй», «Златоуст», «Маргарит»).
5. Особливості збірника «Бджола». Роль збірника для подальшого розвитку книжності.
6. Особливості вивчення релігійної літератури в школі.

Практичне завдання

1. Прочитайте оповідання і притчі з Біблії.
2. Випишіть афоризми зі святого Письма.
3. Як вплинула Біблія на ідеологічний та художній зміст давньоукраїнської літератури?
4. Прочитайте повість Варлама і Йоасафа, випишіть афоризми («Бджола»).
5. Розкрийте символіку образу Богородиці у творах. Т. Шевченко (поема «Марія»), Ю. Федькович (вірш «Пречиста діво, радуйся, Маріє»), П. Тичина (поема «Скорбна мати»), Є. Маланюк (книга «Земна Мадонна»), У. Самчук (роман «Марія»), І. Драч (поема «Чорнобильська Мадонна»), В. Яворівський (повість «Марія з полином в кінці століття»).

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. Особливість апокрифічної літератури.
 2. Церковно-ораторська та агіографічна література. Мінеї, житія, патерики, твори отців церкви.
- Особливості християнської агіографічної (житійної) прози. Композиція. Дидактична риторика.

- Оригінальні житія. Житіє Бориса та Гліба. Сюжет. Композиція. Зв'язок із літописанням. Літературні прийоми.
- Житіє Антонія Печерського та житіє Феодосія Печерського.

Практичне завдання

1. Розкрийте зміст найпопулярніших апокрифів «Ходіння Богородиці по муках», «Бунт Люципера та ангелів».
2. Прочитайте і проаналізуйте Старозавітні апокрифи «Про створення світу», «Про перших людей Адама та Єву», «Про потоп на землі».
3. Прокоментуйте слова І. Франка про апокрифи: *«Цей «багатий релігійний епос» «від часу до часу оживав з несподіваною силою, набирав у себе нових ідей і нових форм, запліднював фантазію народну, служив підоймою пропаганди ідей релігійних і моральних – одним словом, відіграв вельми важну роль в історії духового розвою».*
4. Що спільне та відмінне між літописним оповіданням 1015 р. та «Сказанням про Бориса і Гліба»?
5. Відшукайте і поясніть символи, алегорії та метафори у фрагментах «Сказання про Бориса і Гліба».
6. Опрацюйте книгу І. Франка «Апокрифи і легенди».

Література

1. Беркун О. Пам'ятка світотворчого слова: Біблія. *Зарубіжна література*. 2004. № 1.
2. Білоус П. Зародження української літератури. Житомир, 2001. 95 с.
3. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
4. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
5. Головащенко С. Біблієзнавство. Вступний курс: навч. посіб.К.: Либідь, 2001.
6. Давня українська література: Хрестоматія / Упоряд. М. Сулима. К.: Освіта, 2006.
7. Ісіченко І. Біблія як «великий код» літератури Середньовіччя. URL: <http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/istoria-istoria-ukraienskoie-literaturi-h-xvi-st/tema-3-biblia-ak-velikij-kod-literaturi-serednovicca>

8. Кириленко Н. Біблійні мотиви у творах Є. Маланюка та Ліни Костенко / Євген Маланюк. Збірник матеріалів. Суми, 1999.
9. Манцева І. Біблія як мистецький твір. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 8.
10. Михайлов С. Учителеві про Біблію. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. № 3.
11. Скорина Я. Біблія та українська література. *Українська мова та література*. 2008. Число 33-34.
12. Сліпушко О. *Софія київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X–XIII ст.)*. К., 2002. С. 37–102.
13. Шевчук Вал. Як би я викладав уроки Біблії в середній школі. *Слово і Час* 1991. № 1.

Тема. Практичне заняття № 3 (2 год)

Тема. **Оригінальна література Київської Русі. Літописання.**

Теоретичні питання:

1. Оригінальна література Київської Русі. Літописання як творення історіософського міфу про Руську Землю як державу. 4 етапи літописання.
2. «Повість минулих літ» – перша киеворуська пам'ятка писемності літописного метажанру.
 - Хронологічний принцип викладу.
 - Джерела літопису.
 - Авторство.
 - Редакції. Списки.
 - Сюжетна лінія. Історичний та художньо-міфологічний смисл. Ідея твору.
 - Жанрово-стильові особливості твору.
 - Переклади твору (В. Близнець, Л. Махновець, В. Яременко).
 - «Повість...» у критиці (М. Грушевський, І. Франко).
 - 3. Вивчення «Повісті...» у ЗЗСО.

Практичне завдання

1. Прочитайте літописні оповідання про хрещення Русі (про Андрія Первозванного, про хрещення Ольги, про хрещення Володимиром Русі). Визначте структурні компоненти оповідань.

1. Визначте різницю між списками, редакціями літописного тексту.

2. Проаналізуйте оповідання літопису:

- оповідання про князя Олега (похід на Візантію, смерть від коня);

- загибель Ігоря Рюриковича від деревлян;

- легенди про княгиню Ольгу;

- про життя і смерть князя Святослава;

- сказання про хрещення Русі при Володимирі 988 року;

- легенда про білгородський кисіль;

- оповідання про братів-мучеників Бориса та Гліба;

- повість про осліплення Василька Теремовлянського.

4. Прочитайте уривок. Подумайте, який мотив об'єднує його з біблійним?:

«Пішов тоді Ярополк, і сказав йому боярин його Варяжко: «Не ходи, княже. Уб'ють тебе. Утікай в Печеніги і ти приведеш воїв». І не послухав він його, і прибув Ярополк до Володимира. І коли входив він у двері, підняли його два варяги двома мечами під груди, а Блуд зачинив двері і не дав услід за ним увійти своїм. І так убитий був Ярополк».

5. Прокоментуйте слова з «Повісті..»: *«Велика бо користь буває людині од учення книжного. Книги ж учать і наставляють нас на путь покаяння, і мудрість, і стриманість здобуваємо ми із словес книжних, бо се є ріки, що напоюють весь світ увесь. Се є джерела мудрості, бо у книгах незмірна глибина».*

6. Прокоментуйте слова І. Франка (*Франко І. Історія української літератури. Зібрання творів: у 50-ти т. К. : Наукова думка, 1983. Т. 40. С. 82-86.*).

7. Прокоментуйте слова М. Грушевського (*Грушевський М. Історія української літератури: у 6-ти т., 9-ти кн. К. : Либідь, 1993. Т. 2. С. 124– 126.*).

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. Київський літопис (1119-1199 рр.) як жанр військового епосу. Жанрові ознаки повідомлення, оповідання та повісті. Авторство. Зміст. Символіка. Структура мовлення.

Практичне завдання

1. Визначте ідейно-тематичну домінанту Київського літопису.
2. Проаналізуйте передмову Л. Махновця до «Літопису руського» (Літопис Руський / За Іпатіївським списком переклав Л. Махновець. К. : Дніпро, 1989. С. 11.).

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
2. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
3. Білоус П. «Повість минулих літ»: історія чи література? *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2004. № 2.
4. Гарчев П. Із спостережень над українською лексикою «Повісті врем'яних літ». *Слово і Час*. 2000. № 10.
5. Жила С. Галерея портретів осіб і святих за «Повістю врем'яних літ». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. № 9.
6. Київський літопис XII ст. за Іпатіївським списком близько 1425 року. Німчук В. Історія української мови. Хрестоматія X-XIII ст. Житомир : Полісся, 2015. С. 236.
7. Кириленко Н. Фольклор і давня література. *Філологічні науки*. Суми. 2009.
8. Мізрах І. «Про Повість минулих літ». URL :<https://mizrakhigor.wordpress.com/2018/03/27>
9. Москаленко О. Усні перекази і рід Вишатичів у «Повісті врем'яних літ». *Київська старовина*. 2001. № 6.
10. Онуфрійчук М. «Ми прийшли сюди як захисники». *Літературна Україна*. 29 грудня 2011 року (№ 50). С. 15.
11. Сліпушко О. Література Києворуської держави (XI – XIII ст.): актуальні проблеми сучасних студій. *Слово і час*. 2007. № 8.
12. Сліпушко О. Образ автора в «Повісті врем'яних літ». *Слово і Час*. 2008. № 4.

13. Сліпушко О. Софія Київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X – XIII століття). К.: Аконіт, 2002.
14. Федорак Н. Поетика Галицько-Волинського літопису. Львів, 2005.
15. Яременко В. До цілющих літописних джерел: «Се повісті врем'яних літ». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2002. № 4.

Практичне заняття № 4 (2 год)

Тема. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя.

Теоретичні питання:

1. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. Ознаки монументального стилю. Тематично-жанрові різновиди (епідиктичне (урочисте) й дидактичне красномовство). Проповідь як жанр ораторсько-публіцистичної прози. Типи проповідей.
2. Жанр «слова». «Слово про Закон і Благодать Іларіона» як визначна пам'ятка проповідницької прози і зразок урочистого красномовства. Джерела пам'ятки. Вплив традицій візантійського ораторства. Тематично-ідейна насаженість. Патріотичне спрямування. Образи старого Закону і християнської Благодаті). Художні особливості. Д. Чижевський про композицію твору.
3. Система художніх цінностей у літературі Високого Середньовіччя. Повчальна проза Київської Русі. Загальнолюдський морально-етичний зміст. (Повчання Феодосія Печерського («Про карі Божії», цикл повчань «На велику Чотиридесятницю», «У середу третього тижня посту про користь для душі», «В середу третього тижня посту про терпіння і любов»), Луки Жидяти («Повчання архієпископа Луки до братії»), Георгія Зарубського («Од грішного Георгія, чорноризця Зарубської печери, повчання духовному чаду»), Серапіона Володимирського («Повчання преподобного Серапіона», «Слово блаженного Серапіона про маловір'я»), Мойсея Новгородського «Слові отця Мойсея про присяги і клятви»). Джерела повчальної прози. Риторичні прийоми. Лаконізм. Образність.

- «Повчання Володимира Мономаха». Питання авторства. наслідування літературної форми. Структура твору. Тематика («заповіт дітям», «політичний заповіт», «передвиборна програма», «автобіографічна повість», «духівниця»). Християнські і авторські настанови. Психологізм твору. Поетика. Інтертекстуальність твору.

3. Вивчення «Повчання...» у школі.

Практичне завдання

1. Назвіть особливості монументального стилю.
2. Прокоментуйте слова Георгія Зарубського: *«А як розваг шукаєш і веселості, то візьми животворні книги і прочитай святих мужів оповіді і вчення, і діла, і муки, що прийняли вони за Христа»*. Як ставився Г. Зарубський до народної культури?
3. Розкрийте алегорію бджіл, що *«від різних квітів несуть до вулика розумне слово і в улику утворюють щільники, подиву гідні множиною клітинок прекрасних, і з роси, небесною напоєні солодкістю, з прекрасних квітів несуть...»* із Повчання Георгія Зарубського «Од грішного Георгія, чорноризця Зарубської печери, повчання духовному чаду».
4. Прокоментуйте вислови Володимира Мономаха: *«Лінощі всьому мати: хто вміє, той забуде, а хто не вміє, той не навчиться»*, *«Стережися брехні, пияцтва і блуду, бо в тому гине душа і тіло»*.

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. Жанр послань як різновид епістолярної творчості. Ідеологічне підґрунтя. Християнська мораль у творах.
2. Послання Климентія Смолятича. «Послання пресвітеру Фомі». Структура твору. Емоційне забарвлення. Поетика.

3. Послання митрополита Никифора.«Про піст і стриманість почуттів». Проблема душі і тіла. Філософські сентенції у творі.
4. Послання Феодосія Печерського.«Запитання князя Ізяслава». «Запитання про латинян».

Практичне завдання

1. Чому в повчаннях XI–XII ст. і посланнях постає проблема осудження залишків язичницьких вірувань?

Література

1. Білоус П. *Українська література XI – XVIII ст.*: навч. посіб. для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
2. Давня українська література X – XVIII ст. Твори / Упоряд. О. Сліпушко. К. : Школа, 2005.
3. Житіє преподобного отця нашого Феодосія, ігумена Печерського. URL: <http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr60.htm>
4. Лозова Т. Творчість Климента Смолятича як парадигма філософствування в духовній культурі давньої Русі. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11848.html>
5. Німчук В. «Слово о Законі і благодаті» митрополита київського Іларіона середини XI ст. у списку XV ст.. Історія української мови. Хрестоматія X–XIII ст. НАН України, Інститут української мови. Житомир: Полісся, 2015. С. 33-39.
6. Повчальна проза Київської Русі. URL: <https://history.vn.ua/pidruchniki/ukraine-history-literature-xi-xviii-age/6.php>
7. В. М. Ричка. Климент Смолятич. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2007. Т. 4 : Ка – Ком. С. 349. 528 с.
8. Ричка В. Феодосій Печерський. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2013. Т. 10 : Т Я. С. 285. 784 с.
9. Слово про закон і благодать. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2012. Т. 9.
10. Слово про Закон і Благодать». Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т.2. С. 411-412.

Практичне заняття № 5 (2 год)

Тема. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури.

Теоретичні питання:

1. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка героїчного епосу і твір монументального історизму. Відкриття. Питання автентичності. Проблема авторства.
2. Історична основа. Літописне оповідання і «Слово про Ігорів похід». Образи історичних діячів. Спільне і відмінне у творах.
3. Жанрова синкретичність твору.
4. Образно-стильові елементи твору та їх функції. Патріотичний пафос.
5. Фольклорні мотиви і образи. Роль природи.
6. Своєрідність композиції.
7. Художні переклади і переробки «Слова...».
8. Вивчення «Слова...» у школі.

Практичне завдання

1. Дослідити фольклорну символіку твору.
2. Простежити військову термінологію, яку вжито в переносному значенні.
3. Прослідкуйте поганські та християнські мотиви у творі.
4. Яку роль відіграють у творі звукові образи?
5. Розкрийте, які художні функції виконують міфологічні образи у творі.
6. Як розкрито міфологічні уявлення українців у монолозі Ярославни. Проаналізуйте монолог. Порівняйте з поезією Т. Шевченка «Плач Ярославни». Знайдіть спільні риси з фольклором (замовляннями).

Самостійна робота***Теоретичні питання:***

1. Розкрийте питання «Слово... в оцінці критиків (М. Максимович, І. Франко, В. Перетц, С. Пінчук, П. Охріменко, Б. Яценко, О. Мишанич та ін.)».
2. «Слово...» – джерело творчості письменників ХХ століття.

Практичне завдання

1. Наведіть зразки художнього ліро-епосу у вигляді «Слова» в художній літературі.
2. Доведіть, що «Слово...» – не ілюстрація подій, а художній твір.
3. Прочитайте уривки: *«На ріц і на Каялі тьма світ покryла»*; *«Немизі кровави брезі не бологом бяхуть посіяни – посіяни косьми руских сынов»*; *«На Дунай Ярославнынь глас ся слышить, зегзицею, незнаема, рано кычеть»*; *«Омочу бєбрян рукав в Каялі р іц і , утру князю кровавья его раны»*; *«Ріка Стугна (...) уношу князю Ростиславу затвори дні при темні березі»*; *«А Игорь князь поскочи горностаєм к тростию и більім гоголем на воду»*. Виділіть образну домінанту, яка їх об'єднує. Розкрийте символічне значення образу ріки у творі (у контексті міфу про ріку як певну межу).

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
2. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
3. Білоус П. «Слово про Ігорів похід»: казка зі щасливим кінцем? Давня українська література в школі. Навчальні матеріали. К. : Шкільний світ, 2008.
4. Білоус П. Літописне оповідання про похід князя Ігоря 1185 року. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2005. № 9-10. С. 128-134.
5. Білоус П. Літописне оповідання про похід князя Ігоря 1185 року: [порівняння Київського літопису та поеми «Слово о полку Ігоревім». *Українська мова та література*. 2007. верес. (№ 33-34). С. 20-23.
6. Брайчевський М. Автор «Слова о полку Ігоревім» та культура Київської Русі. К., 2005.
7. Грушевський М. «Слово о полку Ігоревім» і його зв'язок з історією та культурою України. *Народна творчість та етнографія*. 2000. № 5-6. С. 32-42.
8. Котляр М. Ф. Слово о полку Ігоревім. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Slovo_polku
9. Ласло-Куцюк М. Аргументи на користь автентичності «Слова о полку Ігоревім». *Українська мова й література в середніх школах, ліцеях, гімназіях та колегіумах*. 2002. № 4. С. 23-28.

10. Лютко Н. «Слово про Ігорів похід» у дослідженнях І. Франка та І. Огієнка: порівняльний аспект. *Українська мова та література*. 2007. Число 33 – 34.
11. Мишанич О. Довкола «Слова ...» : Нова ревізія автентичності видатної пам'ятки. *Літературна Україна*. 2001. 30 серп. С. 7.
12. Охріменко Павло Павлович. Як читати «Слово о полку Ігоревім». Суми, 1986.
13. «Слово о полку Ігоревім» кінця 80-х років XII ст. за першою публікацією 1800 року. Німчук В. Хрестоматія з історії української мови X—XIII ст. НАН України. Інститут української мови. Київ; Житомир : Полісся, 2015. С. 218.
14. «Слово о полку Ігоревім» та його поетичні переклади й переспіви в українській літературі / Упоряд. О. Мишанич. К., 2003.
15. Слово про «Слово о полку Ігоревім». URL: <https://vsiknygu.net.ua/neformat/726/>
16. Сліпущко О. Історичний прагматизм «Слова о полку Ігоревім» (пам'ятка в дослідженнях Володимира Перетца). *Українська мова та література*. 2002. Ч. 33. С. 7–10.
17. Стех М. «Очима культури». Хто і коли написав «Слово о полку Ігоревім?». URL: <http://kharkiv-nsru.org.ua/archives/1893>
18. Сулима В. «Слово о полку Ігоревім» як драма декламація (жанрово-композиційний дискурс). *Слово і час*. 2008. № 5.
19. Чепа М.-Л. Чи є підстави відзначати 1000-ліття Бояна? *Слово і час*. 2011. № 8. С. 77-88.
20. Яценко Б. І ще про автентичність «Слова о полку Ігоревім». *Слово і час*. 2003. № 7.
21. Яценко Б. Деміфологізація чи дегероїзація? («Слово о полку Ігоревім» в оцінці І. Калинець). *Слово і час*. 2001. № 5. С. 62-68.
22. Яценко Б. «Слово о полку Ігоревім» як історичне джерело. Таємниці давніх письмен. К.: Просвіта, 2006.
23. Яцкова Л. Безсмертне у віках. «Слово о полку Ігоревім» у перекладах та переспівах українських письменників. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. № 10.

Практичне заняття № 6 (2 год)

Тема. Українська література XII – середини XIII ст.

Теоретичні питання:

1. Українська література XII – середини XIII ст. Ознаки орнаментального стилю.
2. Ораторсько-проповідницька проза. Творчість Кирила Туровського.

- «Притча про людську душу і тіло». Біблійні та міфологічні мотиви. Символіка «дерева життя». Образ автора.

- Своєрідність урочистої проповіді «Слово в неділю по Великодні»
Образність проповіді. Образ «ратаїв слова». Алгоритизм. Художні ремінісценції. Перегук із прадавньою українською традицією весняного піснеспіву.

3. Виникнення київського монастирського епосу. «Києво-Печерський патерик» – видатна пам'ятка національної агіографії 12-13 ст. Чернечі житія печерських подвижників. Поєднання жанрів у збірнику. Моральні концепти патерикових новел. Психологізм і драматизм. Перший список Києво-Печерського патерика (15 ст.). Травестія монастирського буття в романі В. Шевчука «На полі смиренному».

Практичне завдання

1. Розкрийте символізм уривку «Притчі про людську душу і тіло»: *«Что есть древо животное? – Смиреномудріє, ему жекорінь – ісповіданіє [початок якому – спокута]. Тогокореня стебло – благовірья (...) Того стебла многі і різлічні вітви – мнозі бо, рече, образи покаянія: сльози, пост, молитва чиста, милостині, смиреніє, вздыханія і прочее. Тих вітвей добродітелей плод: любов, послушаніє, покореніє, нищелюбіє – мнозі бо суть путьє спасенія».*

2. Прокоментуйте фабулу притчі «Притча про людську душу і тіло»: *«Господар – Бог отець, творець усього. Син же його доброго роду – Господь наш Ісус Христос. А виноград – це земля і світ. Огорожа – закон Божий і заповіді. Слуги при ній називаються ангелами. Кривий же – тіло людське. Сліпий же – людська. Посадивши їх коло воріт. Бог дає їм у владу всю землю, дає їм заповіді. Коли людина переступила веління божє і засуджена була на смерть, то до Бога приводиться передусім душа, котра глаголить: «Не я, а тіло винувате у сотвореному». І через те немає страждання душ до другого пришестья, бо вони бережені, як Бог знає. Коли ж він прийде*

обновити землю і воскресити всіх померлих, як сам раніше возвістив, тоді всі суші в гробах почують голос Сина Божого й оживуть (...) Тоді бо душі наші в тіло увійдуть і приймуть воздаяння за ділами своїми...».

3. Відшукайте біблійні ремінісценції (відгомони) у «Притчі про людську душу і тіло» Кирила Туровського.
4. Прочитайте притчу «Слово про Прохора чорноризця». Чи можна її назвати притчею про людське добро?
5. Прокоментуйте слова М. Грушевського: *«Історія Прохора Лебедника належить до найбільш історично забарвлених і zarazом – літературно оброблених».*
6. Проаналізуйте новелу про золотий пояс Шимона. Визначте в новелі про золотий пояс Шимона символи та алегорії.
7. Травестія монастирського буття в романі В. Шевчука «На полі смиренному»? Як використав «Києво-Печерський патерик» В. Шевчук у романі?

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. «Благання» Данила Заточника. Художні й історичні корені. Психологічний стан в'язня. Багатосмисловість тексту. Амбівалентність (суперечливість) мислення автора. Афоризм твору.

Практичне завдання

1. Дослідіть смислові коди «Благання» Данила Заточника. Прокоментуйте слова: *«Пшениця, добре помелена, чистий хліб літопис рус дає, а в печалі добуває людина розум досконалий».*
2. Простежте особливості ставлення до жінки в Данила Заточника.
3. Визначте міру історичності і літературності у «Благанні».

Література

1. Білоус П. «Золота книга» української літератури («Києво-Печерський патерик» у школі). *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2003. №3.
2. Гайдай Л. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях. Луцьк: Вежа, 2000.
3. Ісіченко І. Молитовний дискурс у літературі Київської Русі . *Слово і час*. 2005. № 2.
4. «Києво-Печерський Патерик». URL: https://stud.com.ua/37124/literatura/kiyevo_pecherskiy_paterik
5. «Моління Данила Заточника». Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2 : М – Я. С. 68. URL:https://stud.com.ua/55350/literatura/poslannya_knyazy_a_danila_zatochnika_gimn_lyudskomu_rozumu
6. Патерик Києво-Печерський / Упоряд. Та пер. І. Жиленко. К. : Либідь, 2001.
7. Послання до князя Данила Заточника як гімн людському розуму. URL: https://stud.com.ua/55350/literatura/poslannya_knyazy_a_danila_zatochnika_gimn_lyudskomu_rozumu
8. Проповідницьке мистецтво Кирила Туровського. URL: https://stud.com.ua/55349/literatura/propovidnitske_mistetstvo_kirila_turovskogo
9. Сліпушко О. «Києво-Печерський патерик». Софія Київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X-XIII століття). К. : Акцент, 2002.
10. Сліпушко О. Література Києворуської держави (XI – XIII ст.): актуальні проблеми сучасних студій. *Слово і Час*. 2007. № 8.
11. Толочко О. Патерик Києво-Печерський. Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2011. Т. 8 : Па – Прик. С. 87. 520 с.

Практичне заняття № 7 (2 год)

Тема. Література пізнього Середньовіччя: галицько-волинська доба.

Теоретичні питання:

1. «Галицько-Волинський літопис» як пам'ятка давньоукраїнської історіографії. Історія галицьких і волинських земель упродовж XIII ст. Джерела. Авторство. Структура. Зміст. Ідея.
2. Конкретно-історичні образи твору. Образ князів. Образ співця Митуси.
3. Дослідження літопису (М. Костомаров, М. Грушевський, М. Возняк, І. Єр'омін, В. Пашуто, М. Присьолков, Л. Черепній, Б. Рибаків, М. Котляр).

4. Літописно-розповідний стиль твору. Стилiстичні прийоми.
5. Вивчення літописів у школі.

Практичне завдання

1. Прочитайте уривок із літопису: *«Тоді Володимир Мономах пив золотим шоломом із Дону, забравши землю їх усіх [половців] і загнавши окаянних агарян [араби, мусульмани]. По смерті ж Володимировій зостався у хана Сирчана один лиш музика Ор, і послав він його в Обези [нині Абхазія], кажучи: «Володимир уже вмер. Тож вернися, брате, піди в землю свою. Мов же ти йому [хану Отроку] слова мої, співай же йому пісні половецькїї. А якщо він не схоче, дай йому понюхати зілля, що зветься євшан [полин]». Той же не схотів ні вернутися, ні послухати. І дав Ор йому зілля, і той, понюхавши і заплакавши, сказав: «Да лучче єсть на своїй землі кістьми лягти, аніж на чужій славному бути». І прийшов він у землю свою. Од нього родився Кончак, що зніс Сулу, пішо ходячи, котла носячи на плечах».* Порівняйте з поемою М. Вороного «Євшан-зілля».
2. Простежити художні прийоми в літописі (на прикладі 1-2 оповідань).

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. Паломницька література. «Життя і ходіння Данила, Руської землі ігумена». Апокрифічне походження. Зміст. Патріотичні мотиви. Композиція. Інтертекстуальність твору. Стиль.
2. Українська література пізнього середньовіччя (друга половина XIII – перша половина XVI ст.). Ослаблення книжної традиції. Особливості твору давньої літератури «Слово про погибель Руської землі». Історична основа. Дискретне культурне буття у творі. Проблема саморуйнування Руської землі.
3. Паломницька проза у XIII–XVI ст. продовження традицій паломницького жанру.

- Арсеній Солунський. «Слово про перебування в Єрусалимі». Джерела. Художність «Слова...».

- Творчість Варсофонія. «Хоженіє ієромонаха Варсофонія в Єрусалим 1456 р.»; «Хоженіє Варсофонія в Єгипет, на Сінай і в Палестину 1461 – 1462».

Практичне завдання

1. Визначте ознаки паломницького жанру.
2. У чому виявляється художність давньої пам'ятки?
3. Прокоментуйте уривок із тексту «Слово про погибель...»: *«О світло освітлена і красно прибрана земле Руська! Багатою красою дивуєш ти: озер многотою, дивуєш ріками ти і джерелами добре знаними, горами крутими, пагорбами високими, дібровами густими, полями дивними, звіриною многоликою, птаством незліченним, містами великими, селами дивовижними, виноградниками при оселях, спорудами церковними і князями грізними, боярами чесними, вельможами многими, — всім ти наповнена, земле Руська, о правовірна віро християнська!»*
3. Що сприяло розвиткові традицій літописання за литовської доби?

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
2. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
3. Котляр М. Галицько-Волинський ізвод у колі давньоруських літописів. *Київська старовина*. 1999. № 1. С. 13–21.
4. Пелешенко Ю. Українська література пізнього середньовіччя (друга половина XIII –XV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції: моногр. К. : Полігр. центр «Фоліант», 2004. 422 с.
5. Перший паломницький твір в українській літературі «Житіє і хоженіє Данила, Руської землі ігумена». URL: <https://www.docsity.com/ru/pershiy-palomnickiy-tvir-v-ukrajinskiy-literaturi-zhitiye-i-hozheniye-danila-ruskoji-zemli-igumena/1660180/>
6. Слово о погібелі Руської землі. URL: <https://ukrlit.net/info/dovidnik/319.html>

7. Федорак Н. Поетика Галицько-Волинського літопису. Львів, 2005.
8. Федорак Н. Хронотоп Галицько-Волинського літопису. *Слово і Час*. 2000. № 11.
9. «Хоженъє Данила, Руської землі ігумена» початку XII ст. у списку XV ст. Німчук В. Історія української мови. Хрестоматія X-XIII ст. Житомир: Полісся, 2015. С. 169.

Практичне заняття № 8 (2 год)

Тема. Українська література пізнього Середньовіччя. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження. Полемічна література.

Теоретичні питання:

1. Епоха Ренесансу в Україні. Література II половини XVI – I половини XVII ст. в контексті культурно-національного відродження та її специфіка. Початок українського книгодрукування. «Острозька Біблія» 1581 року та її культурно-освітнє значення.
2. Творчість українських латиномовних письменників-гуманістів.
 - Павло Русин – типовий книжник Ренесансу. «Пісні Павла Русина із Кросна», «Похвала поезії» П. Русина. Розуміння поетичного мистецтва. Образ поета.
 - «Віршова посвята...» Юрія Дрогобича як зразок ренесансної поезії.
3. Шляхи українського письменства (на межі XVI—XVII ст.) у контексті українського відродження. Полемічна література. Періоди. Літературна творчість українських письменників-полемістів (Герасим Смотрицький, «Ключ царства небесного»; Христофор Філарет, «Апокрисис»; Клирик Острозький, полемічні трактати; Мелетій Смотрицький «Тренос (плач східної церкви)»); 3. Копистенський «Палінодія, або Книга оборони»). «Пересторога» – визначний твір полемічної літератури.
4. Іван Вишенський. Світогляд письменника і його суперечливість. І. Вишенський – майстер полеміки та агітації. Піднесення морально-етичної гідності у творах. Риси барокового стилю. Традиції письменника в

українській літературі. Дослідження його творчості (І. Франко, В. Шевчук, А. Пашук, П. Білоус).

5. Вивчення полемічної літератури в школі.

Практичне завдання

1. Розкрити полеміку П. Русина про мистецтво.
2. Прокоментувати слова П. Русина: «В пісні ж, десьна дні, по-мистецьки скрита, зблискує правда».
3. Чи можна віднести творчість Станіслава Оріховського доренесансного контексту?
4. Проаналізувати твір Кирила Транквіліона-Ставровецького «Перло многоцінне». Звернути увагу на передмову.
5. Прочитайте «Книжку» («Послання до єпископів», «Послання до всіх, у землі Лядській живущих», «Викриття диявола-світодержця») Івана Вишенського. Простежте особливості індивідуального стилю.
6. Проаналізувати твір І. Франка «Іван Вишенський».
7. Виписати з текстів І. Вишенського засоби гумору і сатири.

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. Роль братств, шкіл, друкарень у культурному русі XVI — початку XVII ст. Києво-Могилянська академія. Петро Могила в контексті української культури.
2. Українська латиномовна література пізнього Середньовіччя (литовсько-руська доба з XIV до I половини XVI століття). «Литовсько-руський літопис» XV ст. Нові редакції «Києво-Печерського патерика».
3. Наукова література. Книга Юрія Дрогобича «Прогностична оцінка 1483 року».
4. Західноруські (білоруські) літописи, Короткий Київський літопис як літературні пам'ятки XV – XVI століття.

5. Публіцистика. Станіслав Оріховський-Роксолан («Про турецьку загрозу», «Настанови польському королеві Сигизмунду I», «Промова на похороні Сигизмунда I»).

Практичне завдання

1. Поясніть значення культурно-освітніх осередків у Львові, Острозі, Дермані, Києві.
2. Чому перед українськими письменниками наприкінці XVI – напочатку XVII ст. постала проблема вибору? Розкрийте його екзистенційність.

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст. : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
2. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст. : навч. посіб. Для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
3. Ісіченко І. Загальна характеристика епохи Ренесансу (середина XIV - XVI ст.). URL: <http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/istoria-istoria-ukraienskoie-literaturi-h-XVI-st/13-zagalna-harakteristika-epohi-renesansu-seredina-XIV-XVI-st>
4. Косів М. Три іпостасі Івана Вишенського з коментарями Івана Франка. *Літературна Україна*. 2006. 31 серпня.
5. Максимчук О. Амбівалентність хреста: концепт двох любовей у пасійній проповіді Кирила Транквіліона Ставровецького. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/32975>
6. Пелешко Ю. Українська література пізнього Середньовіччя (деякі аспекти дослідження). *Слово і час*. 2001. № 4.
7. Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури XV – XVII ст.: у 4-х кн. К. : Аконіт, 2006.
8. Поплавська Н. Полемісти. Риторика. Переконавання (Українська полемічно-публіцистична проза кінця XVI – початку XVII ст.). Т., 2007.
9. Ренесанс в українській культурі. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-1145.html>
10. Савченко С. Полемічна література XVI – XVII ст. в українській історіографії. *Український історичний журнал*. 2007. № 5.
11. Пахаренко В. Іван Вишенський. Творчість письменника. *Українська мова та література*. 2005. № 18.
12. Савченко С. Іван Вишенський: у пошуках автентичного образу. *Київська старовина*. 2007. № 4.
13. Тема науки й освіти у творчості письменників-гуманістів епохи Відродження URL: <https://ukrlit.net/article/723.html>

14. Ушкалов Л. Феномен української полемічної літератури. *Слово і час*. 2000. № 10. С. 16-22.
15. Ушкалов Л. Полеміка як чин самопізнання (Мелетій Смотрицький). Від бароко до постмодернізму: есеї. К. : Грані-Т, 2011. 552 с. С. 10-32.
16. Юкало В. Полемічна література XVI – XVII ст. як зародження української публіцистики. *Дивослово*. 2005. № 6.

Практичне заняття № 9 (2 год)

Тема. Поезія українського бароко: тематично-жанрові особливості та етапи розвитку.

Теоретичні питання:

1. Українське літературне бароко. Бароко як літературний напрям, художній стиль і культурна епоха. Особливості українського Бароко. Гуманістичне спрямування. Нова жанрова система української барокової літератури.
 2. Поезія українського бароко: жанрові особливості та етапи розвитку. Становлення барокової поезії на західноукраїнських землях. Еволюція бароко в Україні. Геральдичні вірші.
 - Панегіричні вірші «Візерунок цнот Єлисея Плетенецького» Олександра Митури.
 - «Вірш на жалісний погріб славного лицаря...» Петра Конашевича-Сагайдачного» Касіяна Саковича.
 - Філософські вірші. «Лабіринт» Хоми Євлевича,
 - Історичні вірші. «Лямент міщан острозьких».
- Поема «Про Острозьку війну» Симона Пекаліда. Лицарський кодекс у творі. «Роксоланія» Севастяна Кленовича.
- Анонімний вірш «Висипався хміль із міха». Вірш «Плач Малої Русі».
- Духовні вірші. «Перлина многоцінна» Кирила Транквіліона-Ставровецького.
 - Поетичний світ Лазаря Барановича. Збірка «Лютня Аполлона». Епіграми. «У світі так ведеться, що лихо сміється»). Елементи сатиричного зображення. Філософські мотиви. Пейзажно-побутова лірика. Гуманізм творів.

Панегірики («На єго пресвітлого царського величства знаменіє»), епітафії (Івану Брюховецькому), духовні твори («Вірші на Воскресеніє Христово»), плачі («Плач о преставленії великого государя Алексея Михайловича»).

- Соціальна поезія Д. Братковського. Сатиричні жанри. Фольклорне походження текстів.

3. Літературна творчість Іоанна Величковського. «Куштевні» або фігурні вірші. (Збірки «Млеко од овци, пастиру належное» та «Зегар з полузегарком»). Філософське осмислення часу.

4. Літературна та історико-побутова цінність віршів Климентія Зіновієва. Тема трудівників.

5. Вивчення поезії у школі.

Практичне завдання

1. Простежити поетикальні особливості віршів І. Величковського.
2. Наведіть приклади геральдичних, панегіричних, філософських та духовних віршів і проаналізуйте їх.
3. Змодельуйте тематичну палітру поетичних творів Лазаря Барановича.

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. Поезія українського бароко.
 - Панегіричні вірші «Візерунок цнот Єлисея Плетенецького» Олександра Митури.
 - «Вірш на жалісний погріб славного лицаря...» Петра Конашевича-Сагайдачного» Касіяна Саковича.
 - Філософські вірші. «Лабіринт» Хоми Євлевича,
 - Історичні вірші. «Лямент міщан острозьких».
- Поема «Про Острозьку війну» Симона Пекаліда. Лицарський кодекс у творі. «Роксоланія» Севастяна Кленовича. Образ України.
- Анонімний вірш «Висипався хміль із міха». Вірш «Плач Малої Русі».

- Духовні вірші. «Перлина многоцінна» Кирила Транквіліона-Ставровецького.

3. Бароковий стиль проповіді.

Практичне завдання

1. Проаналізуйте філософські вірші.
2. Розкрийте образи «Роксоланії» С. Кленовича.

Література

1. Бетко І. «Nadgrobki» Лазаря Барановича – пам'ятка літератури бароко. *Слово і час*. 2003. № 12.
2. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
3. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
4. Бондарчук А. Загинув героєм, повернувся святим (Д. Братковський). *Літературна Україна*. 2014. 30 січня. С. 7.
5. Бурко О. Загадка українського літературного бароко. *Дивослово*. 2010. № 10.
6. Ісіченко І. Бароко – мистецький стиль і літературна доба. *Дивослово*. 2010. № 10.
7. Наливайко Д. Феномен українського бароко в європейському контексті. *Слово і час*. 2002. № 2.
8. Сивокінь Г. Давні українські поетики: 2-ге вид. Харків, 2001.
9. Сидоренко Г. Художній світ у християнській ліриці І. Величковського: часова і просторова перспективи. *Київська старовина*. 2002. № 2.
10. Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури XV – XVII ст. : у 4-х кн. К. : Аконтіт, 2006. Кн. 2 і 3. Література високого бароко.
11. Солецький О. Валерій Шевчук і бароко. *Дивослово*. 2010. № 10.
12. Травкіна О. Бібліотека Чернігівських Атен. *Київська старовина*. 2002. № 5. С. 68–70.
13. Турчин О. Тема пияцтва у творчості Данила Братковського у дискурсі барокової концепції універсалізму. *Літературознавчі обрії. Праці молодих учених*. 2014. Вип. 21. С. 129-133.
14. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко. К.: Факт, 2006.
15. Цимбалюк Є. Мученик Данило, який не зрікся України. Про поета Д. Братковського. *Слово Просвіти*. 2008. 17-23 січня.
16. Цимбалюк Є. «Страшніші мушкетів твої рядки»: Д. Братковський. *Голос України*. 2007. 15 грудня.
17. Чижевський Д. Українське літературне бароко. К. : Обереги, 2003.

Практичне заняття № 10 (2 год)

Тема. Шкільна драма в II половині XVII – XVIII століть, етапи розвитку та її своєрідність.

Теоретичні питання:

1. Шкільна драма в II половині XVII століття, зародження, етапи розвитку та її своєрідність. Діяльність колегіумів і розвиток теорії та практики шкільної драми.
2. Жанри драми XVII-XVIII ст. в Україні. Інтермедія та вертепна драма: тематика, образи, художні особливості.
3. Діяльність Феофана Прокоповича.
 - Трагедокомедія «Володимир». Переплетіння агіографізму з історизмом. Драматичний образ князя. Композиція твору.
4. Драма «Милость Божія». Жанр. Дослідження драми (М. Максимович, М. Драгоманов, П. Житецький, І. Франко, В. Петров, В. Резанов, М. Возняк, О. Білецький, Я. Гординський, М. Сулима).
5. Становлення жанру інтермедії.
 - Інтермедії до драм. Гумористично-побутові та соціально-сатиричні мотиви:
 - Я. Гаватовича («Трагедія, або Показ смерті пресвітлого Іоанна хрестителя, посланця Божого»),
 - М. Довгалецького («Коміческое действие», «Властотворний образ»),
 - Соціальні аспекти п'єси Г. Кониського «Воскресеніє мертвих». Соціальний тип. Моралізаторство у творі.
6. Вивчення драми у школі.

Практичне завдання

1. Прочитайте і прокоментуйте монолог гетьмана з драми «Милость Божа»:

Егей, слави нашея упадок послідній!

Чого, в світі живучи, дождал козак бідний?

*Докозаковалдся и ми под ляхами...
 Честь и славу в нивочто нашу обрацают,
 Козацкоє потребить имя помишляют...
 Коль тяжко угнітили
 Бідную Україну тими очковими,
 Поємищизнами тими, тако ж роговими,
 Повимишляли к тому уже і ставщизни,
 А при інших поборах і сухомельщизни.
 Власноє наше добро в очах перед нами
 Арендуют, і в своєм невольни ми сами.*

- Подумайте, яку роль відіграють монологи у творі?
- 2. Прочитати містерії різдвяного циклу: «Дійство про пастирів віфлеємських», «Дійство про волхвів», «Дійство про побиття немовлят», «Дійство про пророків», «Дійство про Різдво»; великоднього: «Дійство про відвідування гробу», «Великоднє дійство», «Дійство про ходіння в Еммаус», «Страсне дійство».
- 3. Розкрити поняття: містерія, міраклъ, мораліте, драма, езуїтська драма, декламація, діалог, інтермедія.
- 4. Проаналізувати агіографічну драму «Олексій, чоловік Божий».
- 5. Проаналізувати «Слово про збурення пекла».

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. «Трагедія руська» – українська інтермедія початку XVII ст.
2. Вертепна драма. Своєрідність художньої творчості «мандрівних дяків». Художні форми деструктивного письма (пародії, бурлески, вірші-орації, травестії). Особливості творчості «дяків» у автобіографії Іллі Турчиновського.

3. Опрацюйте повість Вал. Шевчука «Ілля Турчиновський», яка є частиною його трилогії «Три листки за вікном». Розкрийте авторську версію образу мандрівного дяка.

Практичне завдання

1. Визначте ранні драматичні форми, які з'явилися в Україні на початку XVII ст.
2. Прочитати інтермедії з Дернівського рукопису.
3. Визначте конфлікт у драмі «Воскресіння мертвих».
4. Наведіть приклади і проаналізуйте гумористичні інтермедії.
5. Розкрийте поняття «низове бароко».

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
2. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
3. Бойко В. Драматургія в давній українській літературі. *Українська література в ЗОШ*. 2010. № 2.
4. Ісіченко І. Шкільна драма: містерії, міраклі, мораліте. URL <http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/istoria-ukraienskoie-literaturi-hvii-xviii-st/10-skilna-drama-misteriie-mirakli-moralite>
5. Корній Л. Шкільна драма. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2013. Т. 10 : Т – Я. С. 642. 784 с.
6. Новікова С. Феофан Прокопович: «Владимир». *Українська мова та література*. 2005. № 18.
7. Микитюк П. Українська шкільна драма XVII-XVIII ст. як сакральний феномен. URL: <http://old.kultart.lnu.edu.ua/visnyk2003/04.pdf>
8. Мороз З. Від шкільної драми до комедії: Дослідження. П'єси. К. : ВПЦ «Фоліант», 2004.
9. Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури XV – XVII ст. : у 4-х кн. К. : Аконтіт, 2006.
10. Сулима М. Українська драматургія XVII – XVIII ст. К. : ВД «Стилос», 2005.

Практичне заняття № 11 (2 год)

Тема. Прозова література періоду Бароко. «Козацькі літописи».

Теоретичні питання:

1. Прозова література періоду Бароко.
2. Історична проза другої половини XVII ст.
 - Монастирське літописання.
Густинський літопис. Підгорецький, Межигірський, Крехівський, Добромильський літописи.
 - Світські літописи. Острозький літопис. Львівський літопис. Хмельницький літопис. Чернігівський літопис.
 - Козацький героїчний епос. «Хроніка із літописців стародавніх» Феодосія Софоновича.
 - «Синопис, або Коротке зібрання різних літописців про початок слов'яно-руського народу» Гізеля.
3. «Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України. Українська ідея в літописах та її втілення.
 - висвітлення подій Чорної ради в літописі Самовидця. Історичні образи Б. Хмельницького, Івана Брюховецького, Івана Самойловича, Дем'яна Многогрішного, Івана Сірка, Якіма Сомка;
 - трагедія українського козацтва в битві під Берестечком у літописі Г. Граб'янки. Поєднання компіляції та авторського переказу. Символізм. Алегоризм твору;
 - історія України в літописі Самійла Величка. Погляд автора на історію. Образні характеристики історичних персонажів Б. Хмельницького, Івана Виговського, Івана Брюховецького, Івана Самойловича, Івана Мазепи, Івана Сірка. Стиль літопису;
 - Головні ідеї «Історії русів». Ідея автономізму. Композиція твору.
4. Вивчення літописів у ЗЗСО.

Практичне завдання

1. Порівняйте Літопис Самовидця та «Чорну раду» П. Куліша. Як відображено історію. Розкрийте характеристику гетьманів.

2. Яку роль відіграє «Діаріуш» Дмитра Туптала в пізнанні його авторського Я?
3. Прокоментуйте слова І. Франка: «Козацькі літописи створили «грандіозну конструкцію Хмельниччини».
4. Охарактеризуйте стильові особливості житійних оповідей.
5. Розкрийте ідеологічний зміст світських літописів.
6. Прокоментуйте слова Дмитра Дорошенка, що «Історія русів *«була показчиком найвищого рівня, якого досягла українська політична думка в кінці XVIII ст.»*».

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. «Діаріуші»: Миколи Ханенка, Пилипа Орлика, Д. Туптала.
2. Родинні хроніки.
3. Агіографічна проза. Жанрова різноманітність творчості Дмитра Туптала (Ростовського). Психологізм збірника «Четві-Мінеї» Дмитра Туптала.
4. Творчість письменників-проповідників XVII – XVIII ст. Гомілетика.
 - трактат «Наука, або Спосіб зложення казання» Іоанікія Галятовського;
 - збірник проповідей «Мир з Богом людині» Інокентія Гізеля.
 - книги проповідей «Меч духовний» та «Труби словес проповідних» Лазаря Барановича.
 - «Огородок Марії Богородиці», «Вінець Христа» Антонія Радивиловського. Соціальні проблеми в проповіді «Слові 1-му часу війни, побужаючому воинов християнських до поткання з турками і татарами». Патріотичний пафос.
 - Проповіді Іоанікія Галятовського.
 - Паломницька література.
 - «Мандри» В. Григоровича-Барського. Художність твору.
 - «Путь» Макарія і Сильвестра.
 - «Мандрівка» Іполита Вишенського. Алегорично-символістський пафос.

- «Путник» Серапіона.

Практичне завдання

1. Визначити основні ознаки барокової проповіді.
2. Проаналізуйте проповіді Інокентія Гізеля.
3. Чому проповідництво Лазаря Барановича відносять до елітарної творчості?
4. Наведіть факти мемуарної літератури XVIII ст.
5. Проаналізуйте роль пейзажів у паломницькому творі Варлаама Ліницького.
6. Розкрийте питання: *«Автобіографічні записки «Діаріуш берестейського ігумена Афанасія Филиповича – джерело твору Вал. Шевчука «У пащу дракона»».*

Література

1. Береза І. Етичні ідеали Самовидця. *Слово і Час*. 1994. № 4–5. С. 10–15.
2. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
3. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
4. Довга Л. Свобода волі у проповідях Антонія Радивиловського. *Київська старовина*. 2002. № 2.
5. Зібрання козацьких літописів. Густинський літопис. Самійло Величко і Григорій Грабянка. К. : Грамота, 2008.
6. Корпанюк М. Слово. Хрест. Шабля (Українське монастирсько-церковне, світське крайове літописання XVI – XVIII ст. як історико-літературне явище). К. : Смолоскип, 2005.
7. Оглобин О. До питання про автора «Історії русів». *Київська старовина*. 1997. №6. С. 69-95; 1998. № 1. С. 100-132.
8. Руссова В. Барокові джерела української літератури XIX–XXI ст. URL: <http://dspace.chmnu.edu.ua/bitstream/>
9. Шевчук В. Поетика бароко в українських літописах. *Українська мова та література*. 1999. № 31.
10. Шевчук В. Про давню українську прозу, зокрема про літописи. *Слово і Час*. 1993. № 10. С. 57-65.

11. Шевченко В. Українське літературне бароко кінця 16 – 18 ст.: спроба узагальнення. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 3.

Практичне заняття № 12 (2 год)

Тема. Українська сатира XVIII століття.

Теоретичні питання:

1. Українська сатира XVIII століття. Причини виникнення. Джерела жанру. Засоби відтворення дійсності. Фольклорні та апокрифічні мотиви у творах.
2. Сатиричні твори соціально-політичного характеру: «Сатира 1764 р. К.Р.», «Плач київських монахів», «Доказательства Хама Данилея Кукси потомственні». Зв'язок із дійсністю, майстерність сатири.
3. Літературна творчість Івана Некрашевича. Діалог «Сповідь». Засіб контрасту. Драматична сцена «Супліка, або Замисел на попа». Мовний колорит твору.

Практичне завдання

1. Прочитайте твір «Сатирична коляда». Визначте художні засоби.
2. Визначте соціальний підтекст у творі «Плач київських монахів».

Самостійна робота

Теоретичні питання:

1. Гумористичні віршовані оповідання.
2. Гумористичний твір «Марко Пекельний».

Практичне завдання

1. Проаналізуйте «Вірш про Кирика».
2. Знайдіть засоби сатири у творі «Отець Негребецький»
3. Які елементи фантастики використано у вірші «Марко Пекельний»?

4. Поясніть терміни «гумор», «сатира», «іронія», «бурлеск», «травестія», «пародія».

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст. : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
2. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
3. Новик О. Історія української літератури (давньої) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2007. 224 с.
4. Нога Г. Звичаї тієї з давніх школярів бували... (Український святковий бурлеск XVII – XVIII ст.). К. : Стилос, 2001.
5. Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури XV – XVII ст. : у 4-х кн. К. : Аконті, 2006.
6. Соціально-політична сатира XVIII ст. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/dav_ukr_lit/part2/047.htm
7. Шевчук В. Муза Роксоланська: українська література XVI – XVIII ст.: у 2-х кн. Кн. 2. Розвинене бароко. Пізніє бароко. К. : Либідь, 2005. 728 с.

Практичне заняття № 13 (2 год)

Тема. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття. Творчість Г. Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.

Теоретичні питання:

1. Г. Сковорода – учений, філософ, викладач, поет, байкар. Місце Г. Сковороди в історії української духовності і культури.
2. Філософське вчення мислителя. Використання біблійних мотивів та образів. Тема сенсу життя в трактатах «Наркіс. Розмови про те: Узнай себе», «Алфавіт, або Буквар світу», «Розмова п'яти подорожніх про справжнє щастя в житті. Тема «сродної праці» в трактаті «Алфавіт, або Буквар світу». «Філософія серця».
3. Філософська лірика. Мотиви сенсу життя і смерті. Мотиви самопізнання та самовдосконалення. Морально-етичні проблеми. Мотив свободи.
4. Г. Сковорода – основоположник пейзажної лірики. Символічний образ саду.
5. Сатирична поезія Г. Сковороди.

6. Утвердження Г. Сковородою жанру байки в українській літературі. Джерела. Засоби комічного. Проблематика.
7. Афористичність творчості Г. Сковороди. Новаторство Г. Сковороди. Творчість Г. Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури.
8. Сковородинознавство. Рецепція особи і творчості Г. Сковороди в різних видах мистецтва. Вивчення у школі.

Практичне завдання:

1. Прокоментуйте слова Г. Сковороди з трактату «Дружня розмова про душевний світ»: *«Це й означає бути щасливим – пізнати себе, або свою природу, взятись за своє і триматися того, з чим ти споріднений (...) Саме добра душа стає тривожною та нещасною, коли виконує обов'язок, до якого не народжена (...)»*
2. Прокоментуйте слова Г. Сковороди: *«Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись – значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота – рух душі, а життя – се рух». «Любов виникає з любові: коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю»; «З усіх утрат втрата часу найтяжча»; «Немає нічого небезпечнішого за підступного ворога, але немає нічого отруйнішого від удаваного друга».*
3. Розкрийте теорію кордоцентризму за Г. Сковородою.
4. Відшукайте архетипні символи у збірці «Сад божественних пісень». Розкрийте символ вогню у віршах.
5. Прокоментуйте слова Г. Сковороди: *«Зітри серця твердість, вогню пали щедрість... Бо серцем хто брудний, не може Бога уздріть».*

Самостійна робота

Тема. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття.

Теоретичні питання:

1. Природа і художні коди книжної та народної поезії. Формування української версифікаційної техніки.

2. Громадянська поезія. Феофан Прокопович (оди «Епінікінон», Похвала Дніпрові», вірш «За могилою Рябою»).
- «Митрополита Рязанського та Муромського слізне з книгами прощання» Стефана Яворського.
3. Соціальні мотиви в анонімних творах «Піснь о злих панах», «Піснь о страшних літах».
4. Елегійна поезія. Олександр Падалський «Піснь о світі»; Левицький; Акровірші Федора Кастевича; Пашковський.
5. Любовна лірика. Мотиви. Образність. Ритміка. Романс. Синтез стилів.
6. Духовна лірика.«Богогасник» – антологія духовної пісні. Духовні вірші Д. Гуптала.
7. Вивчення давньої літератури в школі.

Практичне завдання

1. Прокоментуйте слова Ф. Прокоповича з оди «Похвала Дніпрові»:

Славен будь, отче великий, завжди повноводний, глибокий!

Ти багатіший за інші річки усі разом, а може,

І найславніший. Пружна течія береги роз'єднала

Так, що й стріла неспроможна здолати всю відстань між ними!
2. Розкрийте поняття «елегія». Які мотиви та образи елегії XVIII ст.?

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2009.
2. Білоус П. Українська література XI – XVIII ст.: навч. посіб. для самостійної роботи студента. К. : ВЦ «Академія», 2010.
3. Бовсунівська Т. Тематизація мовчання в поезії Г. Сковороди. *Дивослово*. 2006. № 2.
4. Верба Г. Ключ до християнської філософії Григорія Сковороди («Сковорода і Біблія». Путівник). Т. : Астон, 2007. 655 с.
5. Войцехівський Б. Мандрівничий предтеча-любомудр: Про Г. Сковороду. *Пам'ять століть*. 2010. № 1-2.
6. Глива Є. Онтологічний образ людини в творчості Григорія Сковороди. К. : ТОВ «КММ», 2006. 256 с.

7. Горбач Н. Невідомий Григорій Сковорода. Львів: Логос, 2002.
8. Григорій Сковорода в спогадах сучасників і народних легендах. Х.: Оригінал, 2002. 96 с.
9. Денисенко В. «Чи не найзнаменитіша українська особистість XVIII ст. Мандрівний учитель Г. Сковорода». *Пам'ять століть*. 2007. № 3.
10. Документальний телефільм «Таємничий Сковорода». URL: <https://tv.suspilne.media/video/program/documentary/2013/07/03/6849>
11. Ісаєв В., Левченко В. Естетика та етика Григорія Сковороди: Минуле та сучасне. К.; Луганськ : Світлиця, 2007. 152 с.
12. Куташ І. Категорія щастя в філософії Григорія Сковороди. *Хроніка-2000*. № 37–38. С. 332–350.
13. Меркулов М. Ідея дуалістичної будови світу у філософській поезії Григорія Сковороди (на прикладі збірки «Сад божественних пісень»). *Літературознавчі обрії. Праці молодих учених*. 2014. Вип. 21. С. 141-147.
14. Мовчан Р. «Перший інтелігент» у вирі національного відродження. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2004. 2.
15. Наш перворозум. Григорій Сковорода на портреті і в житті. Фотокнига / Автори і упорядники В. Стадніченко, М. Шудра. К. : «Спалах», 2004. 180 с.
16. Петров В. Григорій Сковорода. Спроба характеристики. *Київська старовина*. 2001. № 4.
17. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи. 2-е вид. К. : Майстерня Білецьких, 2008. 256 с.
18. Ситченко А. Григорій Сковорода. Байки харківські. *Українська література в ЗОШ*. 2009. № 7-8, 9.
19. Сковорода Г. Енциклопедичний словник символів культури України / За заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В.М., 2015. С. 751. 912 с.
20. Сковорода Г. Сад божественних пісень / Упор. текстів, передмова, прим. В. Шевчука. К. : Школа, 2007.
21. Сковорода. Г. 1722–1794: Бібліограф. покажчик. К., 2002. 136 с.
22. Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури XV – XVII ст. : у 4-х кн. К. : Аконті, 2006.
23. Стадніченко В. Іду за Сковородою. Сповідь у любові до вчителя: Документальна повість-подорож. К. : Криниця, 2002. 176 с.
24. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: Семінарій. Харків : Майдан, 2004.
25. Ушкалов Л. Есей про «вічну педагогіку» Сковороди. Від бароко до постмодернізму: есеї. К. : Грані-Т, 2011. 552 с. С. 146-164.
26. Ушкалов Л. Сковорода та Біблія. Від бароко до постмодернізму: есеї. К. : Грані-Т, 2011. 552 с. С. 85-121.
27. Федорчук Л. Простір і колір як категорія художнього світу Григорія Сковороди. *Слово і час*. 2000. № 5.

28. Чижевський Д. Філософські твори: у 4 т. Т. 1: Нариси з історії філософії на Україні. Філософія Григорія Сковороди. К. : Смолоскип, 2005. 402 с.
29. Шевченко В. Григорій Сковорода – людина бароко. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах*. 2000. № 3.
30. Шевчук В. Пізнаний і непізнаний Сфінкс: Григорій Сковорода сучасними очима. Розмисли. К. : Пульсари, 2008.

Питання до ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
з курсу «Українська література»
(давня література та література XVIII ст.)

1. Поняття «давня українська література». Предмет і завдання курсу. Основні етапи розвитку давньої української літератури.
2. Література Київської Русі. Перекладна література Київської Русі, її жанри. Церковно-ораторська та агіографічна література. Апокрифічна література.
3. Оригінальна література Київської Русі. Жанри. Літописання.
4. «Початковий» літопис, його генезис, редакції та джерела. «Київський» літопис. Форми літописної оповіді в «Повісті врем'яних літ».
5. «Галицько-Волинський літопис» як визначна пам'ятка XIII століття. «Поученіє» Володимира Мономаха.
6. Ораторсько-проповідницька проза XI-XII ст. «Слово про Закон і Благодать Іларіона». Житійна література Київської Русі.
7. «Слово о полку Ігоревім...» – найвизначніша пам'ятка писемної літератури. Відкриття. Історична основа, зміст, ідея твору. Автор та образи. Жанр, стиль, народність твору. Художні переклади і переробки «Слова...».
8. Українська література з XIV до I пол. XVI століття. Тематично-жанрові особливості.
9. Українська література II пол. XVI-I пол. XVII ст. та її специфіка.

10. Полемічна література. Літературна творчість українських письменників-полемістів (Герасим Смотрицький, Христофор Філарет, Клирик Острозький, Мелетій Смотрицький, З. Копистенський). «Пересторога» – визначний твір полемічної літератури.
11. Іван Вишенський. Світогляд письменника і його суперечливість. І. Вишенський – майстер полеміки та агітації. Традиції письменника в українській літературі. Дослідження його творчості І.Я. Франком. *Аналіз послань.*
12. Українське літературне бароко. Бароко як літературний напрям, художній стиль і культурна епоха.
13. Особливості українського Бароко. Нова жанрова система української барокової літератури.
14. Українська література 2 половини XVII століття. Проповідницька і публіцистична проза 2 пол. XVII ст. («Казання» Лазаря Барановича в книгах «Меч духовний» і «Труби», «Ключ розуменія» Іоникія Галятовського, «Огородок» Антонія Радавиловського, «Мир з Богом чоловіку» Інокентія Гізеля. Спрямування творів К. Транквіліана-Ставровецького.
15. Віршування і драма в II половині XVII століття та їх своєрідність. Збірка Л. Барановича «Аполлонова лютня». Причини появи шкільної драми і її зв'язок із західноєвропейським театром.
16. Літературна творчість Іоанна Величковського. «Куштевні» або фігурні вірші. (Збірки «Млеко» та «Зегар з полузегарком»). Літературна та історико-побутова цінність віршів Климентія Зіновієва. *Аналіз віршів.*
17. Українська література XVIII століття. «Козацькі літописи» як спроба осмислення їх авторами історії України. Українська ідея в літописах та її втілення.
18. Образ Богдана Хмельницького в козацьких літописах XVIII ст. (літопис Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка).

19. Творчість Феофана Прокоповича та розвиток шкільної драми. Ф. Прокопович як теоретик літератури. Трагедокомедія «Володимир». Її сюжет, публіцистична заостреність, образи та побудова, значення драми для дальшого розвитку української літератури.
20. Драма невідомого автора «Милость Божія». Ідейний зміст твору, його патріотичний пафос. Художньо-стильові особливості.
21. Ідейно-тематичний зміст інтермедій. Інтермедії до драм М. Довгалевського («Коміческое действие», «Властотворний образ») і Г. Кониського «Воскресеніє мертвих».
22. Вертепна драма, творчість «мандрівних дяків». Герої вертепних вистав та їх художня специфіка. Своєрідність художньої творчості «мандрівних дяків». Їх пародії і травестії.
23. Українська сатира XVIII століття. Літературна творчість Івана Некрашевича.
24. Українська лірика XVIII століття. Жанрово-тематична специфіка лірики XVIII століття. Продовження традицій моралізаторської лірики (збірник «Богогласник»).
25. Творчість Григорія Сковороди – перехідна ланка до нової української літератури. Філософські погляди. Притчі. Аналіз зб. «Сад божественних пісень» та «Байки Харківські». Вірш напам'ять.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основні:

1. Антологія української поезії: у 6 т. Т. 1: Українська доживтнева поезія. Твори поетів XI – XVIII ст. К. : Дніпро, 1984. 454 с.
2. Білоус П. *Історія української літератури XI – XVIII ст.*: навчальний посібник. К. : Вид. центр «Академія», 2009. 424 с.
3. Білоус П., Білоус О. *Українська література XI – XVIII ст.*: навчальний посібник для самостійної роботи студента. К. : Вид. центр «Академія», 2010. 360 с.
4. Возняк М. *Історія української літератури*: у 2 кн. Кн. 1. Л. : Світ, 1992. С. 286–348.
5. Грушевський М. *Історія української літератури*: у 6 т., 9 кн. К. : Либідь, 1993 – 1995.
6. Демченко С.А. *Давня українська література (X–XVIII століття): Практикум: навчальний посібник / С.А. Демченко, Ю.М. Сафонов.* К. : Знання, 2013. 231 с.
7. *Давня українська література: Хрестоматія / Упоряд., передмова, коментарі М.М. Сулими.* К. : Освіта, 1991. 576 с.; 2-ге вид. К., 1992. 576 с.; 3-тє вид. К., 1994. 672 с.; 4-те вид. К., 1998. 655 с.
8. *Давня українська література X–XVIII ст. Твори / Упоряд. О. Сліпушко.* К. : Школа, 2005.
9. *Європейське відродження та українська література XIV – XVIII ст. / За ред. О. Мишанича.* К. : Наукова думка, 1993.
10. Єфремов С. О. *Історія українського письменства.* К. : Феміна, 1995. 688 с.
11. *Золоте слово: Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX–XV століть: у 2-х кн. / За ред. В. Яременка.* К.: Аконт, 2002. Кн. 1. 784 с; Кн. 2. 784 с.
12. Ісіченко Ігор, архієпископ. *Історія української літератури: епоха Бароко (XVII – XVIII ст.): навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.* Львів : Святославець, 2011. 568 с.
13. *Історія української літератури: у дванадцяти томах. Том другий: Давня література (друга половина XVI–XVIII ст.) / Наукові редактори: В. Сулима, М. Сулима.* Київ, 2014. 839 с.
14. *Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Т. 1. / Авт.-укладач Ю. Ковалів.* К. : Академвидав, 2007.
15. Наєнко М. *Художня література України. Від міфів до модерної реальності.* К. : ВЦ «Просвіта», 2008. 1064 с.
16. Новик О. *Історія української літератури (давньої): навч. пос.* К. : Центр учбової літератури, 2007. 224 с.
17. Сліпушко О. М., Лісовська О. С. *Давня українська література: Середньовіччя X-XV століття.* Київ : Київський університет, 2020 . 432 с.

18. Соболев В. *З глибини віків: вивчення давньої української літератури*. Київ, 1995. 198 с.
19. Степанишин Б. *Давня українська література в школі*. Київ, 2000. 504 с.
20. Степанишин Б. *Українська словесність від прадавніх часів до середини ХІХ століття: посібник*. Тернопіль, 1999. 272 с.
21. *Українське бароко*. / Кер. проекту Д. Наливайко; наук. ред. Л. Ушкалов. Харків : Акта, 2004. Т 1. 636 с.; Т. 2. 411 с.
22. *Українська література ХІ–ХVІІІ ст.: хрестоматія* [уклад.: П. Білоус, Г. Левченко, О. Білоус]. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 688 с.
23. *Українська література у портретах і довідках: Давня література – література ХІХ ст.* Довідник / Ред. кол.: С. П. Денисюк, В. Г. Дончик, П. П. Кононенко та ін. К. : Либідь, 2000. 360 с.
24. Ушкалов Л. *З історії української літератури ХVІІ – ХVІІІ століть*. Харків : Акта, 1999. 216 с.
25. Чижевський Д. *Історія української літератури: від початків до доби реалізму*. Тернопіль, 1994. 480 с.
26. Чижевський Д. *Український літературний барок: уариси / Підгот. тексту та мовна ред. Л. Ушкалова*. Х. : Акта, 2003. 460 с.
27. Чижевський Д. *Українське літературне бароко: вибрані праці з давньої літератури*. К. : Обереги, 2003. 576 с.
28. Шевчук В. *Муза Роксоланська. Українська література ХVІ – ХVІІІ століть: у 2-х кн.* Кн. 1.: Ренесанс. Раннє бароко. К. : Либідь, 2004. 400 с.; Кн. 2.: Розвинене бароко. Пізнє бароко. К. : Либідь, 2005. 728 с.

Додаткові:

1. Аполлонова лютя. *Київські поети ХVІІ – ХVІІІ ст./ Упоряд. та прим. В. Маслюка, В. Шевчука, В. Яременка*. К. : Молодь, 1982. 311 с.
2. Бабич С. *Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко. Львівська медієвістика*. Львів : Свічадо, 2009. Вип. 2.
3. Білоус П. *Актуальні питання української літературної медієвістики*. Житомир : Рута, 2009.
3. Білоус П. В. *Давня українська література в школі. Навчальні матеріали*. Житомир : ЖДУ імені І. Франка, 2007. 208 с.
4. Білоус П. *Острозька Біблія в контексті національно-культурного відродження: Україна на рубежі ХVІ – ХVІІ століть. Українська мова та література*. 2009. №№ 1-3.
5. Білоус П. В. *Зародження української літератури*. Житомир, 2001.
6. Білоус П. *Давньоукраїнська література і фольклор: проблема художнього коду*. Житомир, 2006.

7. Білоус П. Літописний час у киеворуській літературній традиції. *Науковий вісник Миколаївського університету. Філологічні науки*. Миколаїв, 2008. Вип. 17.
8. Білоус П. *Світло зниклих світів (художність літератури Київської Русі)*: 3б. статей. Житомир, 2003.
9. Бондаревська І. *Парадоксальність естетичного в українській культурі XVII–XVIII ст.* К. : ПАРАПАН, 2005.
10. Брайчевський М. *Автор «Слова о полку Ігоревім» та культура Київської Русі*. К., 2005.
11. Брайчевський М. *Походження слов'янської писемності*. К. : НУКІМА, 2007.
12. Гнатенко Л. Кирилична українська рукописна писемність 11–17 ст. *Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України*. К. : Наук. думка, 2007. Т. 4 : Ка – Ком. С. 291. 528 с.
13. Грицай М. С., Микитась К. Л., Шолом Ф. Я. *Давня українська література*. 2-ге вид. К. : Вища школа, 1989. 414 с.
14. *Давньоруське любомудріє: Тексти і контексти* / Упор. О. Вдовина, Ю. Завгородній. Київ, 2006. 398 с.
15. *Два століття Сковородіяни. Бібліографічний довідник* / Уклад. Л. Ушкалов та ін. Х. : Акта, 2002.
16. Дмитро Туптало у світі українського бароко. *Львівська медієвістика*. Львів: Априорі, 2007. Вип 1.
17. *Зібрання козацьких літописів. Густинський літопис. Самійло Величко і Григорій Грабянка*. К.: Дніпро, 2008.
18. *Золотослов: Поетичний космос Давньої Русі*. К. : Дніпро, 1988.
19. Іванченко Р. *Державницька ідея Давньої Русі-України*. К. : Смолоскип, 2007.
20. Ісіченко Ігор (архієпископ). *Аскетична література Київської Русі*. Х. : Акта, 2005.
21. *Історія української літератури X – XVIII ст.: методичні матеріали для студентів заочного відділення філологічного факультету/ Укладачі Ю. А. Ісіченко, В. В. Яременко*. Х. : ХДУ, 1989. 66 с.
22. *Києво-Печерський патерик* / Пер. І. Жиленко. К. : Дніпро, 2001.
23. Корпанюк М. *Слово. Хрест. Шабля (Українське монастирсько-церковне, світське крайове літописання XVI–XVIII ст., компіляції козацького літописання XVIII ст. як історико-літературне явище)*. К. : Смолоскип, 2005.
24. Коць-Григорчук Л. Біля джерел кириличного книгодрукування. *Українська мова*. 2008. № 1. С. 50-68.
25. Кралюк П., Торконяк Р., Пасічник І. *Острозька Біблія в контексті української та європейських культур*. Острог : Університет «Острозька академія», 2006.
26. *Марсове поле. Героїчна поезія на Україні. X – поч. XIX століть*. К. : Молодь, 2004. 511 с.

27. Мицько І. *Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576 – 1636 р.)*. К. : Наук. Думка, 1990. 182 с.
28. Нога Г. *Звичаї тієї з давніх школярів бували... Український святковий бурлеск XVII– XVIII ст.* К. : Стилос, 2001. 190с.
29. Огієнко І. (митрополит Іларіон). *Історія українського друкарства*. К. : НВЦ «Наша культура і наука», 2007. 448 с.
30. Огієнко І. (митрополит Іларіон). *Слово про Ігорів похід*. К. : НВЦ «Наша наука і культура», 2005.
31. Пелешенко Ю. В. *Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII – XV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції*. К. : ПЦ Фоліант, 2004. 423 с.
32. Поплавська Н. *Полемісти. Риторика. Переконавання (Українська полемічно-публіцистична проза кінця XVI – початку XVII ст. Т., 2007.*
33. Сліпушко О. *Образ автора в «Повісті врем'яних літ»*. *Слово і Час*. 2008. № 4.
34. Сліпушко О. *Образ автора у літературі Києворуської держави (XI – перша половина XIII століть)*. К. : КДУ 2009.
35. Сліпушко О. *Софія Київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X– XIII століття)*. К. : Аконт, 2002.
36. *Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга половина XV – XVI століття) та в епоху Бароко (кінець XVI – XVIII століття) / Упорядники: В. Шевчук, В. Яременко: у 4 кн.* К. : Аконт, 2006.
37. Сулима М. *Українська драматургія XVII–XVIII ст.* К. : Стилос, 2005.
38. Сухарева С. В. *Біблійний вимір української польськокомовної прози поберестейської доби*. Луцьк : Вежа, 2008.
39. Сушинський Б. *Велесова книга предків: Велесова книга у перекладі та літературній інтерпретації*. К. – Одеса, 2004.
40. *Тисяча років української суспільно-політичної думки: у 9 т., 14 кн. / наук. ред. Т. Гунчак.* К., 2001.
41. Ткаченко О. *Українська класична елегія*. Суми, 2004.
42. Ткачук Р. *Творчість Іпатія Потія в контексті літературної полеміки кінця XVI – початку XVII ст. Літературознавчі студії: зб. наук, праць*. 2005. Вип. 14. Туптало Дмитро.
43. Ушкалов Л. В. *Українське барокове богومислення: Сім етюдів про Григорія Сковороду*. Х., 2001.
44. Ушкалов Л. *Світ українського бароко*. Харків, 1994. 112 с.
45. Ушкалов Л. *Есеї про українське бароко*. К. : Факт, 2006. 284 с.
46. Ушкалов Л. *Сковорода та інші. Причинки до історії української літератури*. К. : Факт, 2007. 552 с.
47. Чижевський Д. *Між інтелектом і культурою. Філософські твори: у 4-х т. / Під заг. ред. В. Лісового. Т. 2.* К. : Смолоскип, 2005. [До проблем бароко. С. 67–77; Поза межами краси (До естетики барокової літератури). С. 78–96; Іван Вишенський. С. 130–141.]

48. Шевченко-Савчинська Людмила. Латиномовна проза України кін. XVI – поч. XIX ст. як джерело історичних відомостей. *Slavica Slovaca*, 2013.
49. Шевчук Вал. Загадкова «Велесова книга». *Хроніка-2000*. 1994. Вип. 3–4.
50. Шевчук Вал. *Пізнаний і непізнаний Сфінкс; Григорій Сковорода сучасними очима. Розмисли*. К. : Пульсари, 2008.
51. Юкалов В. Полемічна література XVI – XVII ст. як зародження української публіцистики. *Дивослово*. 2005. № 6.
53. Яценко Б. «Слово о полку Ігоревім» як історичне джерело. *Таємниці давніх письмен*. К. : Просвіта, 2006.

**Наукові та навчально-методичні праці викладача курсу –
Кириленко Н.І. :**

1. Кириленко Н. І., Герман В.В. Міфологічно-символічна рецепція астрального культу в українському фольклорі зимового циклу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія, 2023. № 53. Т 2. С. 154-158.
2. Кириленко Н. Давня українська література: методичні рекомендації. Суми, 2024. 70 с.
3. Кириленко Н. Еволюційний характер народного гумору як національного коду українців. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство)* : збірник наукових праць / за ред. Оксани Філатової. № 1 (17), квітень 2016. С. 120-124.
4. Кириленко Н. *Історико-національні модуси в художньому просторі текстів Ліни Костенко*: навчально-методичний посібник. Суми, 2015. 224 с.
5. Кириленко Н. *Історія України у творах Ліни Костенко*: навчальний посібник. Суми: Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2005. 130 с.
6. Кириленко Н.І., Корнієнко А.О. Формування читацької компетентності старшокласників: творчо-критичний підхід. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко, О. Є. Антонова та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2022.
7. Кириленко Н. Психологізм українських ліричних пісень. *Філологічні науки*. Суми : СумДПУ, 2010.
8. Кириленко Н., П'ятаченко С. *Фольклор і література: художня рецепція етнокультурних кодів*. Суми, 2019. 120 с.
9. Кириленко Н. Фольклор і давня література. *Філологічні науки*. Суми : Сум ДПУ, 2009. С.157-168.
10. Кириленко Н. Художній домисел як засіб усебічного розкриття образу Ярослава Мудрого в романі П. Загребельного «Диво». *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди. Літературознавство*. Харків, 2014. Випуск 2 (78). Ч.2. С. 66–74.

11. Кириленко Н. *Художньо-національний світ у романі Ліни Костенко «Маруся Чурай»*: монографія. Суми : видавництво Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010.
12. Кобилко Н., Кириленко Н. Роль хронотопу дороги в художньому творі (на прикладі повісті «Ірій» В. Дрозда та роману «Дім на горі» В. Шевчука). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Літературознавство* / за ред. Проф. Ткачука М.П. Тернопіль : Тернопіль, 2015. Вип. 42.- С. 72 – 75.
13. Німенко Н., Кириленко Н. *Барокові риси в українських літописах XVIII століття*: монографія. Суми : ФОП Цьома С.П, 2021. 120 с.
14. *Сумщина в історико-філологічному вимірі*: монографія. / авт. кол. В. Владимірова, В. Герман, Н. Кириленко та ін. / за заг ред. Н. Кириленко. Суми : ФОП Цьома С.П. 2021. 267 с.
15. *Фольклор: мовно-літературні особливості дискурсу*: монографія / за ред. С. П'ятаченка, Н. Кириленко та ін. Суми : Вид-во Сум ДПУ, 2012. 212 с.

Інтернет-джерела:

1. Білоус П.В., Білоус О.П. Українська література XI–XVIII ст. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/>
2. Білоус П.В. Давня українська література в школі. URL: https://lib.oa.edu.ua/files/funds/works_oa/movoznavstvo/
3. Білоус П.В. Історія української літератури XI – XVIII ст.: навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2009. 424 с. URL: <https://lib.oa.edu.ua/funds/lecturer-oa/linguistics/>
4. Білоус П. Давня українська література: засіб пізнання і виховання чи мистецтво слова. URL: <https://dyvoslovo.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/2-0217.pdf>
5. Білецький Олександр. Перекладна українська література URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=17>
6. Давня українська література URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/davnya-ukrayinska-literatura/>
7. Давня українська література (від часів Київської Русі до XVIII ст.). URL: <https://ukrlit.net/info/ask/104nu.html>
8. Ізборник <http://litopys.org.ua>
9. Ісіченко І. Творчість Григорія Сковороди. URL: <http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/istoria-ukraienskoie-literaturi-hvii-xviii-st/12-tvorcist-grigoria-skovorodi>
10. Історія української літератури XI–XVIII ст. Українська драматургія XVII ст. URL: <https://history.vn.ua/pidruchniki/ukraine-history-literature-xi-xviii-age/18.php>
11. Література епохи Відродження. URL: <https://sites.google.com/site/vsesvitnijliteraturnijproces/home/literatura-epohi-vidrodzenna>

12. Література пізнього середньовіччя. URL: <http://litorpys.org.ua/istkult2/ikult217.htm>
13. Марфинець Н. Особливості вивчення літератури давнього періоду Закарпаття у сучасній школі. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/26767/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B>
14. Навчальний курс «Історія української літератури X –XVIII ст. (давня література)». URL: <https://wiki.cuspu.edu.ua/index.php/>
15. Оригінальна література. URL: <https://buklib.net/books/35901/>
16. Перекладна й оригінальна література Київської Русі. URL: <http://journ.sumdu.edu.ua/old/wp-content/uploads/2014/12/old.pdf>
17. Перекладна та позичена література. URL: <http://litorpys.org.ua/chyzh/chy04.htm>
18. Полемічна література. URL: https://edera.gitbook.io/ed-era-book-history/suspylno_polytychny_procesy_16_st/polemichna_lyteratura
19. Полемічна література кінця XVI – початку XVII ст. : причини появи, проблематика, видатні автори. URL: <https://sites.google.com/site/dryzhuk911/home/26-polemichna-literatura-kinca-xvi-pocatku-xvii-st-pricini-poavi-problematika-vidatni-avtori>
20. Поняття про давню українську літературу. URL: <https://buklib.net/books/35896/>
21. Савченко І. Давня українська література: навчальний посібник. К. : НПУ; Альфа М, 2006. 180 с. ISBN 966-7967-10-7. URL: <https://www.twirpx.com/file/529076/>
22. Усна народна творчість. Давня українська література URL: https://www.eduget.com/course/usna_narodna_tvorchist_davnya_ukrainska_literatura-1389/

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ... ..	4
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	23
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	63
СПИСОК НАУКОВИХ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ ВИКЛАДАЧА КУРСУ КИРИЛЕНКО Н.І.....	67
ІНЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА.....	68
ЗМІСТ	70